

Posamezne številke:
Navadne Din —75,
ob nedeljah Din 1—.

"TABOR" izhaja vsak dan, razen
nedelje in praznikov, ob 18. uri v
datumom naslednjega dne ter stane
mesечно po pošti D 10—, za in-
stancetvo D 18—, dostavljena na doma
D 11—, na izdajnice D 10—
inzerati po dogovoru.

Nuroin se pri upravi "TABORA"
MARIBOR, Josipova ulica št. 4.

Poštnina plačana v gotovini.

Cena današnje številke 2 Din.

TABOR

Posamezne številke:
Navadne Din —75,
ob nedeljah Din 1—.

UREDNIŠTVO se nahaja v Mar-
iboru, Josipova ul. št. 4. L. nad-
stropje. Telefonski interurb. št. 27.
UPRAVA se nahaja v Josipovi
ulici št. 4. prihišje doma. Tele-
fon št. 24. — SPS postročekoval
način štev. 11.281.

Na naročila brez denarja se ne
sprejema. — Kolopisni in vsi vrnitve.

Naslov

Maribor, petek 25. decembra 1925.

Leto: VI. — Številka: 293.

Jugoslovansko odposlanstvo na potu v dolarsko deželo

Odhod naše delegacije za ureditev dolgov in najteje novega posojila.
BEOGRAD, 24. decembra. Danes ob 2.30 popoldne bo odpotovala naša finančna delegacija iz Beograda v Pariz in odtod v Ameriko. Finančni minister Stojadinović je že izročil agende svojega resorja ministru Uzunoviću. Delegacija bo ostala najbrže do 6. januarja v Parizu ter se bo pogajala s francosko vlado o jugoslov. državnih dolgovih v Franciji.

V Beogradu ni božičnega miru

Radikali in Stj. Radić zopet sprti. — Nekateri radikali zahtevajo, da naj Stj. Radić istopi iz vlade.

BEOGRAD, 24. decembra. Včeraj se je politično zatišje nenadoma vznemirilo. Veliko senzacija je povzročila napetost, ki je nastala med prosvetnim ministrom Radićem in radikali zavoljo ameriške delegacije. Postopanje prosvetnega ministra je namreč radikale močno razburilo. Današnja »Politika« piše, da je Radić s svojo taktiko omajal temelje, ki na njih stoji vlada. Danes opoldne je prispel v svoj urad min. predsednik Pašić in naročil, naj se skliče za popoldan konferenca radikalnih ministrov. Na tej konferenci se bo razpravljalo o nadaljnji taktiki radikalov nasproti radićevcem.

Nekateri radikali pravijo, da se je Radić storil nemogočega v vladi in da mora istopiti. Če HSS tega ne bo hotel, odaj rnege priti do razhoda sedanje radikalno-radićevske koalicije.

Železniška nesreča pri Novem Marofu

ZAGREB, 24. dec. Danes ob 1/3. uri zjutraj se je dogodila v Novem Marofu velika železniška nesreča. Toverni vlak,

ki je prihajal iz Zagreba, je zavozil, ker so bile kretnice nepravilno postavljene, v mešan vlak iz Čakovca, dva potnika sta mrtva. Več potnikov in spremljevalnega osebja je težko oziroma lahko ranjenih. Obe lokomotivi in več vagonov je mečno poškodovanih. V Zagreb je prispela železniška komisija, ki bo zadevo preiskala.

BOŽIČNI VIHARJI IN NEURJA.

TOKIO, 23. decembra. Severno Japonsko je včeraj pustošil strašen vihar. Potopilo se je 25 ribiških čolnov, 150 ladij pogrešajo. Tudi mnoga letala so uničena.

PARIZ, 23. decembra. V vsej Franciji vladajoči vihar spremlja strašno neurje. Zlasti primorske pokrajine so težko prizadete. V Bordeauxu so razrušene skoraj vse na obali ležeče gostilniške in kopališke naprave. Iz La Havre poročajo, da so vsi oceanski parniki odgodili potovanje čez morje. Iz Pikardije, Normandije in Lorene poročajo o velikih povodnjih.

RIM, 23. decembra. Povodom neurja v srednji in severni Italiji je pokrajine na večih mestih poplavila voda. Mnogo mostov je raztrhilo in več nasipov porušenih. Promet je oviran. Na vsej vzhodni obali so morski valovi napravili veliko škodo.

Dnevna kronika

— 20letnico smrti srbskega pisatelja Janka Veselinovića so slavili na slovesen način dne 22. t. m. v Beogradu. Veselinović je bil po poklicu učitelj in slovi poleg Srećca in Matavulja kot najpopularnejši srbski ljudski pripovednik.

Z obmejne Kaple. Dne 21. t. m. se je vršila Božičnica na našem novem otroškem odru. Moralčen uspeh je bil pač večji od materijalnega, kajti prebivalstvo je pričakovalo v letošnji ostri zimi obdarovanje revne dece s čevlji in obleko. Ker jim tega ni bilo možno nuditi, se niso odzvali vabilu v prevelikem številu in čisti dobitek je bil primeren obisku. Tem bolj nas je razveselila navzočnost nekaj uglednih obitelj, ljubiteljev otrok. Glede novega odra je omeniti, da je to delo našega učiteljstva pod vodstvom tukajšnjega g. carinika. Stregli so jim večji šolarji-vajenci. Pri gospodu žu-

Vesel in srečen Božič

žalita vsem naročnikom, inserentom, čitateljem in prijateljem lista uredništvo in uprava "Tabora".

Današnji »Tabor« obsega deset strani in prinaša med drugim:

Cvetko Golar: Pastirček Gašpar.
Josip Kostanjevec: Stariha pripoveduje.

Alphonse Daudet: Tri tihe maše.
F. M. Dostojevskij: Božično drevo in svatba.

Fr. Wernig: Reminiscence izza polpreteklih dni.

Dr. M. Snuderl: Stanovanjska agencija in mnogo raznovrstnega drugega gradiva.

terim se mora računati, tako — pravi Mussolini — mora italijanski narod razviti vse energije v sebi in jih vreti širrom sveta, da postane italijanstvo tvorilna sila svetovnega življenja, kakor je bilo rimstvo v starem velam.

Češkoslovaški zunanji minister Beneš je nedavno govoril v Londonu o nalogah malih narodov in je označil dopuščeno, da, simpatično in v kulturnem smislu potrebno oblik imperijalizma malih narodov. Mi moramo biti kulturno, politično, socialno večji nego smo po svojem številu in teritorialnem obsegu. Mi se moramo neprestano uveljavljati, rasti ven iz sebe, v širino in višino, pa tudi v globino, da se za večno oprimemo tal. Nočemo tuje zemlje, ali naš vpliv naš prestiz, naše narodne energije ne smejo poznati meja.

Tak napredek želimo Jugoslovanom. Toda napredek ni brez žrtve, ni ga brez velikega in napornega dela. Ne dvomi-

panu je učiteljstvo iztržilo potrebne deske, katere nam je isti prepustil brezplačno, zato gre predvsem njemu najlepša zahvala. — Po slavnosti je bila deca obdarovana s pecivom, ki so ga spekle šolarice v šol. kuhinji; soproga g. načelnika kr. šolskega sveta pa jo je pogostila z belim kruhom in kavo. — Vsem, ki so pripomogli k tej sicer skromni, toda ginljivi slavnosti, izreka najtoplejo zahvalo šolsko upraviteljstvo.

— Nenavaden vihar na Dravskem polju. Včeraj v opoldanskih urah je pridrvel čez Dravsko polje močan vihar. Drevesa so se kar šibila pod njegovimi silnimi udarci in z mnogih streh je začela padati opeka. Za viharjem je šel hud naliv. Na središki postaji je povzročil nenadni vihar železniško nezgodo. Na stranski progi stoji 59 defektnih vagonov. Vihar je pridrvel s tako močjo, da je pognal te vagine naprej po progi in bi jih nemara podil še dalje proti Čakovcu, ker proga na tem mestu terensko pada. Če se ne bi sprednji trije vagoni odpeli in na kretnici iztirili. Ta nezgoda je zaprla progo. Postajno načelstvo je takoj obvestilo progovno sekcijo v Ptuj in prosilo za pomoč delavnice v Mariboru. Odtod se je podal v Središče pomožni vlak z delavstvom. Ker pa so medtem središki železničarji z lastnimi pripomočki kljub neprestanemu dežju neumorno dvignili iztirjene vagine, je prispel mariborski pomožni vlak že na koncu, ko se je posrečilo izčistiti progo in jo odpreti prometu. Osební vlak iz Čakovca je imel 20 minut zamude, prispel pa je v Maribor le s 15 minutno zamudo. Materijalne škode ni bilo.

— »Delavska politika«. Pod tem imenom prične v Ljubljani z Novim letom izhajati socialistični dnevnik, katerega glavni urednik bo bivši poslanec gosp. Rudolf Goluh.

— Radićeva božična poslanica. Prosvetni minister g. Stjepan Radić je objavil v zadnjem »Dnu« pod naslovom »Prvo moje božično politično pismo! Svoj seljačkoj braći od izvora Save do ušca Dunava«. V tem pismu zagovarja svoj politični preobrat in utemeljuje svojo prejšnjo politiko. V splošnem ne pove božična epistola g. Radića nič novega.

— Prometni minister ni demisijsional. Prometni minister Radjojević je ponovno zanikal vest, da bi podal ostavko.

— Kolonizacija Južne Srbije. Naša vlada razmotriva o novem kolonizacijskem načrtu, ki bi dal številnim našim sonarodnjakom iz Grčije in Madžarske možnost naselitve v Južni Srbiji. Naseljevali bi se ob cesti Mitrovica—Peč in na liniji Peč—Djakovo. Grški optanti bi se naselili blizu grške meje. Mehohija je rezervirana v glavnem za naseljence iz Črne gore in optante iz Madžarske, ki jih je 25.000. V smislu pogodbe bi imeli vsi ti optanti zapustiti Madžarsko do konca junija 1926. Če naše oblasti ne bodo do tega časa pripravile vsega, kar je treba, tedaj bodo Madžari te optante kar vrgli čez mejo.

— Črna gora odrezana od Srbije. Ker je novo, po inicijativi kralja Aleksandra zgrajeno državno cesto Peč—Andrijevica, ki je bila v zadnjem času zelo prometna, zasul na mekem mestu nenavadno velik plaz, je Črna gora odrezana od Srbije. Strokovnjaki pravijo, da bo treba 5 milijonov Din, da se bo odstranil plaz in vzpostavil promet.

— Reke rastejo. Po službenih vesteh iz Beograda se je bati, da bo maglo tjanje snega povzročilo nove povodnji. Vse reke so v zadnjih dneh narasle visoko čez normalo; nekatere nižinske reke v Srbiji, Vojvodini in Bosni so že prestopile obrežje.

— Grobnica ruskega brodograja. Črna morje je za časa svetovne vojne in revolucije postalo grobnica ruskega brodograja. V teku petih let se je potopilo v Črnem morju 350 raznih ladij. Rusi si mnogo prizadevajo, da bi se dvignili dragoceni ostanki. Največ ladij je potopljenih v novorosijskem pristanišču. Nešteto edine ruske vojne mornarice je bilo potopljenih namenoma, samo da ne pridejo Nemcem v roke.

Maribor, 24. decembra.

Rekli bodo, da slavimo letošnje božične praznike v znamenju miru in sporazuma. Sigurno bomo kje slišali, da smo letos bližje uresničenju angeljske božične pesmi: »Mir ljudem na zemlji«. Ali po zemlji žal ne hodijo več angeli. Hodijo diplomatije, politiki, generali, narodni gospodarji.

Zunaj naših meja bodo pisali o Locarnu. Rekli bodo: Hosana tibi, locarnska pogodba, ki si spravila sovražnike. Ali ta mir je dvomljiv. So ljudje, ki vse leto sesajo druge, ob Božiču pa vržejo nekaj denarja, češ, kupite otrokom božično drevo, naj zažgejo lučke in naj vidijo, kako lepo je na svetu. In zagore dijo, kako lepo je na svetu. In zagore lučke in otroci se veselijo; ali žrtve onih megoteev vedo, da je vse to laž in sramota. Tako, kakršno je to usmiljenje, tak je v jedru locarnski mir. Ni važno, koliko pogodb imamo, in koliko vojakov služi; važno je, koliko so pacificirane človeške sile, ki gibljejo mase. Orožje, vojske, uredbe — vse to so samo sredstva; duha pa je nekaj drugega. In če pogledamo bližje, vidimo, da je današnja »idila« v Evropi silno sumljiva. Velike finančne in socialne krize razdvajajo in rujejo naprej.

Pri nas? Pozitivno je zgolj to, da je ena največjih strank v državi — HSS — opustila brezplodno demagogijo in se pokazala v pravi luči. Toda vse še ne znači božične idile. Vsi vemo in čutimo, da smo nezadovoljni. Žali nas to, kar nam je najbližje; težke socialne in gospodarske razmere. Finančni položaj države ni rožnat. Država nalaga prebivalstvu takša bremena, da se začenjajo sušiti žile našega narodnega organizma, da zastaja inicijativnost in volja do dela; veselje do ustvarjanja se spreminja v ravnodušnost. Rešitev iz te mučne atmosfere ni v tem, da se sporazumeta dve stranki in si razdelita vlogo. Četudi se g. Radić neprestano trudi, da bi s svojo zgovornostjo prepričal ljudi, da verjamejo njegovim obljubam, se vedno bolj uveljavlja prepričanje, da te metode ne morejo odstraniti težkih vzrokov nezadovoljstva. Potrebne so globoke reforme, za nje pa je treba veliko pozitivne, ga, smotrene in tudi nesebične dela. Potrebno je združiti vse zdrave sile, združiti zasebno inicijativno z državno avtoriteto. Potrben je zdrav parlamentarizem. Radićevci so ga v opoziciji obetali, na vladi pa kažejo, da so njihove besede preslabe, da bi prešle v dejanja.

In vsi vemo, da je bilo pri nas ves čas preveč besedičenja in premalo dejanj. Zato nas žali čas, ki zahteva predvsem dejanja in dela, veliko stvarnega dela.

Božič je odmor v boju, premirje. Mišimo te dni na to, kako bi vsak v svojem krogu prešil od lepših besed k lepim dejanjem. Če bomo našli vsaj en konkretni načrt, bomo pomaknili naš napredek za korak naprej!

In predvsem nam je treba napredka, resničnega napredka. Živimo na onem delu Evrope, ki je zelo važen. Živimo med močno organiziranimi zapadom z njegovo silno razvito tehniko in kapitalistično — imperijalistično organizacijo ter med vzhodom, ki se prebujajo k novemu življenju. Na jugoslovanskih tleh se križata obe sveta. Zato bo morala Jugoslavija prestopiti svoje meje in razširiti vpliv naše rase, našega dela in našega duha daleč po Balkanu in v Srednjo Evropo. Nočemo teritorialnih osvojitvev hocemo in moramo pa postati faktor, ki z njim računata del sveta!

Ni vse za nič, kar govori Mussolini. Te dni je voditelj fašizma označil novo obliko imperijalizma, ki nam je bolj simpatična nego krvava zavojevanja. — Dejal je, da mora Italija razširiti svoj vpliv po svetu. Kakor danes Zedinjene države ameriške kljub temu, da niso osvojile tuje zemlje, vplivajo širom sveta in predstavljajo močan faktor, s ka-

Mariborske vesti

O novi deški meščanski šoli v Mariboru

Zadeva o nužnosti in potrebi nove deške meščanske šole v Mariboru postaja vedno bolj pereča. Zakaj prostori sedanje in edine šole te vrste v Mariboru ne zahtevajo več niti za mesto samo, kamli za dotok iz bližnje okolice in iz dežele. Sedanja deška meščanska šola si je namreč pridobila pod umnim in spretnim vodstvom ravnatelja g. Humeka ter s požrtvovalnim sodelovanjem njenega učiteljskega zbora kar najboljši sloves ne samo v mestni in bližnji okolici, temveč tudi zunaj po deželi in je znana ne samo v Sloveniji, ampak po celi državi. Tu je en vzrok, da je dotok učencev vedno večji. Drugi vzrok je pa to, da je tip šole najprikladnejši za srednji stan, ker mu nudi največ znanja in spretnosti za poznejše življenje. Zato je brez vsakega dvoma, da ima meščanska šola lepo bodočnost in da bo dotok učencev vedno naraščal.

Na merodajnih mestih se že zdavnaj umeva potreba ustanoviti nov tak zavod, žal pa da se je odlašalo zaradi denarnih kriz tudi s prvimi odločilnimi koraki, ki bi vedli do cilja. Še-le letos se je začelo gibanje tudi v tem oziru. Začetkom šol. leta se je namreč pokazalo nezadovoljstvo sedanje stanje in ni manjkalo niti za las, da bi bili odklonjeni vsi zunanji učenci iz bližnje okolice in dežele. In teh je precej. Zato je umerjeno, da se še sedaj razmišlja in razpravlja, kakor je možno najti izhod iz te zagate. Rešen korak je storil v tem oziru krajni zastop mariborski, ker je postavil v ta namen v proračun za prihodnje leto znesek 100.000 Din, Sicer je to malenkosten znesek v ta namen, a ako bi se bilo nabralo za to kapital od strani mesta in okoliških občin, ki so na tem prav tako zainteresirane kakor mesto samo, potem bi že danes imeli zbrano vsoto, katera bi omogočala, da bi se spomladaj že lahko mislilo na stavbo samo.

Vprašanje nove deške meščanske šole v Mariboru je namreč staro že dobra tri leta. Krajni šol. svet okoliške občine Studenci je o tem razpravljal že v svoji seji dne 27. okt. 1922. Sklenil je bil, da se naprosi mestna občina, naj vzame zadevo v roko in stori potrebne korake, da se pritegne tudi okoliške občine k zbiranju fonda v ta namen. Zakaj brez dvoma mora stati nova deška meščanska šola v mestu in na desnem bregu Drave tako, da bi bil vsem okoliškim občinam na tej strani obisk omogočen. Prispevati pa bi morala tudi Krčevina, čeprav bi njeni otroci obiskovali še vedno dosedanja meščanska šola, ki bi bila vsled nove zelo razbremenjena.

Pod tedanjim mestnim županom g. Grčarjem se je tudi vršil v tem pogledu nekateri sestanek interesentov in sicer leta 1923. Od tistega časa je pa vse spalo spanje pravičnega, dokler ni vzdramil cele zadeve novi predsednik mestnega šol. sveta g. dr. P. Strmšek letošnjo jesen.

Kakor je pojasnil to vprašanje v javnosti, se skuša dobiti začasno rešitev tega perečega vprašanja s tem, da bi se nastanila nova meščanska deška šola v

eni okoliških občin, ki imajo baje dovolj Studence. Ker se je vprašanje sprožilo v javnosti, naj jaz pojasnim v javnosti. Z nastavitvijo te šole v sedanji osnovni šoli v Studencih ali pa v Pobrežju — če bi bili na razpolago prostori praznih sob. Pred vsem je namignil na — bi to vprašanje ne bilo dovoljno rešeno, ker stojite obe šoli skoraj na periferiji, okoliša, ki pride za to šolo v poštev. To je eno. Druga pa je, da takih praznih šolskih sob Studenci sploh nimajo. Z največjo silo in dobro voljo bi se v Studencih mogla dobiti ena sama deloma še prikladna soba, v kateri je sedaj nastanjena šol. delavnica. Če bi šola v Studencih imela take sobe na razpolago, bi ne imela nastanjenega svojega otroškega vrta v tujih prostorih, za katere mora plačevati kr. šol. svet najemno. — Prav gotovo bi se bila že same potegovale za tako šolo in bi se ne bila obračala že l. 1922. v tem oziru na mestno občino, kakor je bilo omenjeno zgoraj.

Edinji in najprikladnejši izhod bi bil, ako bi se moglo na kak način dobiti ed žel. uprave poslopje nekdanje kolonij-ske šole. To poslopje je zidano za šolo in bi par let zadostovalo. V tem času pa naj bi se zbiral kapital za novo moderno stavbo. Seveda bi moralo v ta namen največ prispevati mesto. Nekaj bi pa morale prispevati tudi okoliške občine, za katere je nova deška meščanska šola prav tako velikega pomena, kakor za mesto samo. Sicer pa se bodo itak vsaj bližnje okoliške občine že v dolednem času spojile z mestom, ker to zahteva naraven razvoj. Hven.

Študijska knjižnica

Neimenovani inteligent, prijatelj našega lista nam poroča:

V Mariboru obstoji Študijska knjižnica. Kakšen namen ima o tem pove dovolj ime samo. Medtem ko »Ljudska knjižnica« izposoja knjige najširšim slojem, je »Študijska knjižnica« namenjena znanstvenikom. Vendar pa pojma znanstvenik ne smemo vzeti v ozkem smislu, ker nismo v vseučiliščnem mestu. Mariborska »Študijska knjižnica« mora služiti širšemu krogu javnih delavcev, zato naj ima kot edina knjižnica te vrste v mariborski oblasti vse, kar kak javen delavec potrebuje v svoji informaciji. Radi verjamemo, da je treba tudi pojem »vse« zmanjšati, ker razpolaga knjižnica s »širokimi« gnotinimi sredstvi. Ali tako daleč pa vendar ne bi smelo iti, da ne bi človek dobil v »Študijski knjižnici« niti vseh najnovejših slovenskih publikacij. Toliko sistema bi že moralo biti v knjižnici, da bi lahko ustregla najnavadnejšim in najnujnejšim potrebam.

Tako sem se minule dni napotil v »Študijsko knjižnico« z namenom, da bi prebral nekatere naše gospodarske besednice, ki me zanimajo. Toda na veliko pesenečenje sem izvedel, da jih nimajo. »Študijski knjižnici« so baje letos v avg. ukinili privilegij, ki ga je imela doslej, da so se ji namreč morale obvezno pošiljati vse v Sloveniji izišle publikacije.

Ker pa knjižnica nima zadostnih sredstev, si ne more vsega nabaviti. Tako torej ne dobij v »Študijski knjižnici« niti najnovejših slovenskih publikacij, dasi je naša knjižna produkcija pravej skromna. To je pač velika vrzel, saj brez tega »Študijska knjižnica« ne izvrši svojega namena. Knjižnica menda ni le za nekaj učenjakov, ki rajejo po zgodovinski literaturi, katera pa tudi ni popolna.

Človek bi si želel še veliko tega, kar bi bilo treba, da bi »Študijska knjižnica« bolj ustrezala lokalnim potrebam. Tako se mnogi predstojniki naših uradov in zavodov zanimajo za beograjske »Službene novine«, ker »Uradni list« prinese razne zakone in odredbe zelo pozno. — »Službene Novine« pa prejemajo le vodilna oblastva. Ali ne bi kazala praktična potreba, da bi se dobile v »Študijski knjižnici«? To sicer ne spada k znanstvenemu študiju, vendar pa ima take reči na razpolago vsaka inozemska knjižnica te vrste.

Neprimerno se mi zdi pobiranje pristojbin za izposojanje, ker ima knjižnica od tega prav nezatne dohodke, ki bi se dali kriti na drug način. Dalje sem opazil, da bi bilo treba posvetiti več pozornosti izposojanju knjig mladini. Ker je »Študijska knjižnica« sestavljena tudi iz prejšnjih nemških knjižnic, ki so imele germanizatorične namene, se sigurno izposojajo knjige, ki zlasti za mladino niso primerne; spričo pomanjkanja o sobja je pač kontrola nekoliko težja, ali tendenca mora biti, da se nemške knjige na izposojajo kar tja v en dan.

m Prihodnja številka »Tabora« izide šele v ponedeljek ob bičajni uri.

m Obletnica. Danes 25. t. m. je minulo leto dni, kar je umrl v Mariboru naš popularni umetnik, skladatelj g. Viktor Parma. Slava njegovemu spominu!

m Vnite za postavitev spomenika kralju Petru Velikemu osvoboditelju v Mariboru razpošilja te dni okolišnice z nabiralnimi polami vsem društvom in uradom v Mariboru. Prosimo, da se nabiranje začne kar najintenzivneje. Nabiralnim polam je predejana tudi poštna položnica; vplačuje se pa lahko tudi med nabiranjem pri Ljubljanski kreditni banki. Navesti pa je vedno številko nabiralne pole. V nabiralne pole naj se vpisuje kar možno hitro, ker se jih bo po zaključku zbiranja vezalo v posebno knjigo, v spomin. »Ko je narod zbiral v slavo svojemu kralju osvoboditelju«. Prosimo vse predsednike društev in predstojnike uradov, na katere so naslovljene nabiralne pole, naj se zavzamejo za stvar, da kar najčistneje zaključimo zbirko. V Sarajevu, kjer se tudi nastavi spomenik, se je nabralo okoli poldrugi milijon Din; po možnosti naj tudi Maribor popravi svoje.

m Društvo Jadran priredi dne 31. decembra tl. v prostorih društva »Bratstva« pri g. Pečniku Rotovski trg Silvestrov večer. Na sporedu je petje, godba, deklamacija, šaljiva pošta, pozdrav staroga leta, voščilo novega leta, Svira tamburaška godba »Bratstva«. Vstopnine ni.

m Skupščina volilcev o posojilu mestne občine. Prejeli smo: Mestni občinski svet mariborski je v svoji seji dne

15. decembra 1925 sklenil: Najame se posojilo v znesku 6.000.000 Din in sicer: a) za nakup Kiffmannove hiše 900.000 Din, b) za zgradbo hiš v Frančiškanski ulici in še v kateri drugi ulici 4.000.000 Din, c) za plačilo dolga mest. planarne pri prometnem zavodu za premost v Ljubljani 250.000 Din in Jadransko-Podunavski banki 80.000 Din, d) za kanalizacijo v Koroščevi ulici 275.000 Din, e) za javna stranišča 400.000 Din toraj okroglo Din 6.000.000. V smislu § 78 obč. reda za mesto Maribor se sklicuje dne 28. decembra t. l. od 8—11. ure v mestni posvetovalnici skupščino volilcev, da glasujejo ali se naj uvidoma navedeni sklep mestnega občinskega sveta predloži v potrditev velikemu županu mariborske oblasti. Glasovanje se vrši ustno z »da« ali »ne« pri čemur se neudleženci skupščine smatrajo zadovoljnim s sklepom občinskega sveta. Večina glasov vseh upravičenih volilcev je odločilna.

m Silvestrov večer priredi za vse Pobrežane in prijatelje iz mesta prostovoljno gasilno društvo v Pobrežju v gostilni gosp. Rojko na Sp. Pobrežju. Poleg drugih zabav bo tudi lepa gledališka predstava. N 203

m Planinci! Kakor vsako leto se zberejo tudi letos vsi ljubitelji Pohorja v Ruški koči, da tam dostojno obhajajo 14 obletnico Silvestrovih večerov in začetek novega leta 1926. Zadnja partija se odmelje iz Maribora 31. decembra, ob 18.12 do Ruš. Na novoga leta dan daruje član Aljaževskega kluba SPD iz Maribora ob 10. uri v cerkvi sv. Anže sv. mašo. — Pri koči so vedno sanjke za vožnjo do Ruš na razpolago. Kolone, Pohorska godba, fotografiranje pri umetni luči in drugo. — Sestanek ob 18. uri na glavnem kolodvoru. — Vsi na plan!

m Orjuna Studenci priredi Silvestrov večer dne 31. t. m. v gostilni snad Dravo-Aleksandrova cesta 17, v Studencih; na katerega se bratje in sestre polnočiteljno vabijo. Začetek ob 19. uri. Vstop prost. Odbor. 202

m Mestna Orjuna Maribor priredi svoj vsakoletni veliki ples v soboto dne 2. januarja 1926 v Narodnem domu. Zeleni je, da se te prireditve naše nacionalne organizacije udeležijo vsi udeležniki lanskega plesa in pripeljejo s seboj še svoje prijatelje in znance. Zdravo in na svidenje na orjunaškem plesu! — m Prijatelji! Samo pet besed: Planinski ples 1. februarja 1926!

m Razmnoževanje cenikov, okrožnic, not. list. i. t. d. se izvrši najbolje z razmnoževalnim aparatom »Opalographie« s stekleno ploščo. Samoprodaja originalnih razmnoževalnih aparatov »Opalographie« in originalnih potrebščin Ant. Rud. Legat & Co., Maribor, sama Slovenska ulica 7, telefon 100. Razpošiljanje poštnoje prosto. 2740

m Za Silvestrov večer »Sokolac« v Narodnem domu so priprave v polnem teku in obeta biti prireditve, po programu in sodenju osebni sedeč zelo pestra in zabavna. Hvalevreden se nam zdi sklep odbora, ki je določil za ples zgodnje malo dvorano, da more ostati velika dvorana neovirano zasledena tudi po ponoči in se toraj ne bo nikogar preganjalo, da bi moral po končanem uradnem sporedu radi plesa zamisliti svoj pro-

Dr. Makso Šnuderl:

Stanovanjska agentura

Dragi birokraciji! — Ti naznanjam, da imam stanovanje, 3 sobe, kopalnico in vse, kar zgoraj in spodaj spada k stvaril Imam ga brez Tebe, zoper Tebe, preko Tebe in vkljub Tebi, v zaščiteni hiši zaščiteni stanovanje! Skušaj mi ga vzeti, če ga moreš!

Prvič sva se bila seznanila, ko sem bil še ženin. Povedal sem, da bi rad stanovanje, ker se ženim.

— Prvo kravca, potem štalca, so rekli ob obrnili pregovor. Ko pa sem ponižno vprašal, če bom kot oženjen dobil stanovanje, so mi dali pitijiski odgovor, da je le oženjenim dele stanovanja.

Komaj mož, že sem bil spet pred go-podi.

— Imate otroka? Brez otrok ni stanovanja! — To je bil odgovor. Pripomnil, da ne bi bil pričakoval tolike nediskretnosti, saj sem jim rekel, da sem šele en teden oženjen.

Točno devet mesecev kasneje sem spet trkal na vrata.

— Koliko otrok? — Protestiral sem, saj vendar ni v človeški oblasti, naročati dvojčke.

— Mi imamo mnogobrojnejše rod-bine, ki imajo prednost pred Vami! Ni nič!

Čez eno leto sem imel že dvoje dece, stanovanja pa še ne. Ko so me tudi to-krat zavrnili, sem se uprl a zato tudi iz-kupil:

— Kaj? Vi čakate že dolgo! Štiri leta

drugi čakajo! Vsi ti imajo prednost pred Vami! —

Tako sedaj sem bil tam, kjer sem bil začel. — Mi niso mogli tega sprva povedati? Ne bil se bil ženil, ne imel rodbin! Pa, to so mogočni gospodje, kaj jim mar beda in solze! Udal sem se v njih voljo...

Čez čas mi pride rešilna misel in spet sem vprašal gospode:

— Kaj pa če najdem sami stanovanje, mi ga bodede potem dali? —

Rekli so da; čez tri dni sem bil našel sedem praznih stanovanj. Ko pa je prišla seja, so vseh sedem dodelili — drugim, meni pa nič. Obupan sem zahteval pojasnilo, kaj da sem zagrešil, da sem najbednejši državljan brez pravice.

— He, ta stanovanja je pred vami našlo in naznanilo že 79 prosilcev!

— Ni res! — sem vpil — varate me! Prokleta agentura! Ti najbolj nesocijalna vseh socijalnih ustanov! Potoke solz si povzročila, niti ene nisi posušila! Kaj vas je treba, da tu posedavate, ko stote rod-bine stanujejo po hlevih, pod od-petimi strehami, pod stopnjišči in v grobnicah! Če hočete vsaj eno dobroto storiti, te sobe, kjer sedite, oddajte pro-silecm!

No tri dni sem presedel radi §-a 104. Te tri dni sem imel izborna stanovanja. Prosil sem, da me naj obdrže še ženo in deco bi polklicali, pa mi šlo. To stanovanje vidiš, birokraciji si mi le dodelil, hvaležen sem ti!

Kmalu na to sem izvedel za stanova-nje treh sob s pritlikinami, v kojih stanuje Nemec, tuj državljan, samec. —

Šel sem k njemu in pogodila sva se. On meni odstopi vse stanovanje proti temu — to te nič ne briga proti čemu, birokraciji, — samo, da mi nakaže agentura stanovanje. Na tem obisku sem se izdjal — odpusti, o domovina! — za Neme-ca, pa za hudiča bi se, kadar gre za agen-turo, in izvedel, da rabi ta Nemeec kuhin-jo za shrambo, ker je v gostilni, soo sobo za pravo stanovanje, v drugo hodj gledat na uro skozi okno, v tretji pa ima litografske priprave za razmnoževanje letakov in spisov nemške politične stranke.

Prosil sem torej gospode, da bi smel zamenjati svojo sobico, (zlagal sem so, da imam souporabo kuhinje), ki sem jo imel v podnajemu za se, ženo in dvoje dece s trosobnim stanovanjem samea, Nemeca, ki je v gostilni in ima litografijo za nemško politiko.

Dobil sem rešitev: Zamenjava naje-ma s podnajemom je po zakonu nelo-pustna. — Nemeec se stanovanje vzame in podeli starejšemu čakalcu.

Kmalu na to sem dobil tožbo od Neme-ca, kjer me toži za plačilo tega, kar sem mu bil za stanovanje obljubil, češ, ob stanovanje je po moji krivdi, kedo ga pa ima, če jaz ali drug, je njemu vse-eno. Istočasno sem bil klican na policijo radi varanja oblasti, ker so izvedeli, da nimam souporabe kuhinje.

Tako, sedaj sem imel.

Še se nisem udal. Na višjo oblast sem se pritožil in rekel, da najem je najem, in prednost gre meni, ker sem prvi izvedel za Nemečovo stanovanje.

Pa sem jih dobil: 1. Pritožitelj je

vešč prava, zato se ni mogoče ozirati na to, kar pove, ker tak človek ve najti po-ta skozi paragrafske vijuge, to pa je zo-per zakon! 2. Nemečovo stanovanje mu ne gre, ker se je lagal glede souporabe kuhinje in ker je najbrže od Nemeca kupil stanovanje!

Obupan sem taval po mestu. Ali naj menjam službo, narodnost, politično pri-pričanje, vero? Saj gandanes to ni nič slabega! Ko bi le vedel, da pomaga! — Žena bolna, otroci pri tujih ljudeh! In če se obesim! —?

Ha! Stanovanje dobim zastoj. Mir bo, in, kar je glavno, od agenture ne rabim nakazila!

Kupil sem bil že vrh, dragi birokraciji! Poslovil sem se od vseh in rekel — da grem iskati stanovanje ter šel, da poiščem vejo na samotnem kraju. Na poti pa — sem našel resnično stanovanje! — Bralec, odpustite, da ne morem povedati kako, kajti agentura je vsega, vsega sposobna! Ona odločuje o tem, kedo se sme ženiti, ona narekuje število otrok, ona meri potrebo tvoje osebne sreče, ona ustvarja zakonske spore, nezado-volnost, bolezen in zdravje, ona določa dolžano našega življenja! In vse radi ljube socijalnosti! Ljudje pa še naprej stanujejo po hlevih, podstrešjih kletah in drvarnicah!

Našel sem torej stanovanje, birokraciji! Pridi na obisk! Glej, nočaj bo bo-žično drevesce v topli sobi žarelo nad štiri srečne obraze, na me, ženo in dvoje dece, pa še Tebi, vkljub vsemu, — — — ščim srečem božič!

stor. Sicer je pa na sporedu še popolnoini program z nekaterimi zabavnimi točkami.

m V Tattenbachovi ulici št. 1. se otvorijo v soboto 2. januarja 1926 »Vinski hram« kateri je na novo preurejen in zelo okusno, moderno opremljen. Glej današnji oglas.

m Za Božič 4 leta staro vino in sladki Pekrčan se dobi v Štajerski kleti in Narodnem domu. Kečgljišče. Turška kavarna. Na Sveti večer božično drevo in pon. Policijska ura ob 3. uri zjutraj.

Tepežnica

Ali se še spominjate otroških dni in božičev nekdanj in največjega otroškega praznika — dneva nedolžnih otročičev? Z vrečo žez ramo ali s torbico ob strani smo hodili od hiše do hiše in s tepežko v roki šibali marnice, tete in botrice, dokler se niso rešile s pecivom, slaščicami, tudi s susjem in nekatere celo s svetlim denarcom.

To je bil naš dan! — Ko smo obšli vse hiše, smo se zbrali pod sosodnim kozolecem ali v strličevi kolnici, razložili nabrane zaklade po dilah in jih razvrstili, šteli in prešteli tako dolgo, da ni bilo več kaj šteti.

Ej, lepi časi so bili tedaj in lepe in koristne navade!

Da-li je zdaj še tako? Ni-li morda vojna pobrala tudi te navade, kakor je mnogo drugih? Skoda, ako jo je. In če mnogo drugih? Skoda, ako jo je. In če mnogo drugih? Skoda, ako jo je.

Tako smo predstijevali in premišljali, da bi bilo prav in koristno, ako bi leto na dan našim otročičem, ki bo, kakor kaže družinska praksa dne 28. decembra, zopet uvedli tepežkanje.

Da pa bo tega videti, kako je treba, bodo letos tepežkali naši dijaki, srednješolci, ki so bili v vojnem času prikrajšani za to koristno navado. Hodili bodo na ta dan v Mariboru, Celju in drugih krajih mariborske oblasti dijaki od hiše do hiše, in tepežkali:

Sip, šap... Reši se, reši pa nas nteži! Sip, šap... Dajte nam knjižice kaj za vsak obmejni kraj ali dinarček vsaj Bog Vam daj svetl raj! Sip, šap.

Obmejni kraji v severni Sloveniji potrebujejo knjižnice. Do danes so še brez knjige, to je brez najboljšega prijatelja človeka in najboljšega učitelja naroda. V mnogih krajih pa so družine in posamezniki, ki imajo večje število knjig, ki so jih že prečitali, ki so zanje že zastarele in nimajo pomena, ki se praše na policah ali so pozabljene na podstrešju. Na te se obračamo. Spomnite se o božiču, ko se vsako raduje svoje božičnice, na obmejne kraje: prebrskajte svoje knjižnice in karkoli lahko pogrešate, bodisi slovensko ali nemško knjigo, zastarelo ali novejšo izročite dijaku, ki pride k vam tepežkat. S tem malim darom boste pripravili najlepšo božičnico obmejnim krajem. Ako pa bi h komu, ki ima knjige in ve kako velikega pomena za narodno prosveto so baš nitje, ne bilo nikogar, ga prosimo, naj sporoči na

dopisnici Zvezi kulturnih društev v Mariboru, kaj je pripravil in Zveza bo na svoje stroške prevzela vsak tak, tudi najmanjši knjižni dar.

Vesele božiče vsem, ki so blagega srca! Z. K. D.

Narodno gledališče

REPERTOAR

Četrtek, 24. dec. Zaprtlo. Petek, dne 25. decembra ob 15. uri »Trnjulčica«. — Ob 20. uri »Vesela vdova«. Kuponi.

Sobota, dne 26. decembra, ob 15. uri »Zakleti grad«. Kuponi. — Ob 20. uri »Stambulka roža«. Prviti v tej sezoni.

Nedelja, dne 27. decembra ob 15. »Gorenjski slavček«. Kuponi. Znižane cene. — Ob 20. uri »Sumljiva oseba«. Kuponi.

Popoldanska predstava za okolišane mesta Maribor. Na Božične praznike se bodo vršile prve popoldanske predstave v tej sezoni. Te predstave, ki bodo večinoma ljudskega značaja, se vprizore uredvsem zato, da bi imeli tudi okolišni priliko si ogledati gledališke predstave. Vprizorilo se bo razen otroške igre »Trnjulčica« (v petek 25.) na Stefanovo ob 15. uri Remčeva romantična igra izza časa kmečkih uporov »Zakleti grad« in v nedeljo 27. t. m. ob 15. uri domača opera »Gorenjski slavček«, ki se dogaja pred 100 leti med gorenjskim ljudstvom.

Božični prazniki v mariborskem gledališču. Da imajo tudi izvenmariborski prijatelji gledališča priliko pogledati si letošnje uspele komade, se vrši krasna Remčeva romantična drama »Zakleti grad« v soboto 26. t. m. ob 3. uri popoldne (na Stefanovo popoldne) domača zabavna in lepa Foersterjeva opera »Gorenjski slavček« pa v nedeljo 27. t. m. ob 3. uri popoldne. Na Božični dan (25. tm. ob 3. uri popoldne) se ponavlja krasna otroška pravljica »Trnjulčica« istega dne zvečer ob 8. uri pa letošnji »Slagere« »Vesela vdova« (najuspelejša Leharjeva opereta). Na Stefanovo (20. t. m. ob 8. uri zvečer) prva letošnja predstava vesele operete »Stambulka roža«, a v nedeljo zvečer (27. tm. ob 8. uri) velezabavna Nušičeva veseligr »Sumljiva oseba«.

Kino

NOCOJ V KINOPODJETJIH NI PREDSTAV.

»Eleganten slepar proti lastni volji« je naslov velikemu gledališkemu filmu, ki ga bo predvajal »Apolo kino« samo še 26. t. m. V glavni vlogi nastopa znani osvojevalec ženskih src, Vladimir Gajdarov. Hipermodernemu filmu bo sledil »Rintintin« do vključno 29. decembra. 30. in 31. pride »Razuzdana mladina mljaderjeva« in nato vefilmski »Lovci za ženami«. Začetkom jan. 1926 bo kinobiskovalce presenetil film »HUZARSKA LJUBEZEN«, ki bo sigurno največji film zimske sezone.

»Pat in Patachon na rivjeri«. Priljubljena komika Pat in Patachon prideta 25. t. m. v Maribor. Do sedaj sta bila na rivjeri, kajti oster pohorski zrak jima

ne prija, vendar božični obisk nista odrekla. Od 28. t. m. naprej bo »Grajski kino« predvajal največjo dramo letošnje sezone »Komedijant Keane«, ki je izdelana po delu Aleks. Dumasa. V glavnih vlogah nastopata Natalija Lisenko in Ivan Možuhin. V januarju prihodnjega leta bo program dosegel višek »Bela sestra« bo predvajana v enem samem delu. Orkester bo pomnožen za 6 članov in bo nudil v skladu s kolosalno učinkujočimi dejanji velik užitek. Deset zapovedi??

Vprašanje obstoja neokrnjene tehniške fakultete na univerzi v Ljubljani

Podpisano Udruženje smatra za neobhodno nujnost objaviti svoje stališče napram napovedani frizi v tehniškem visokem šolstvu. O rača se do merodajnih činiteljev s prošnjo, da se pri uodopolnem reševanju proučeditva visokega šolstva zasliši in uvažuje tudi njegovo mnenje kot mnenje predstavnika strokovnjakov, ki imajo na stvari strokovni in pevsen idealni interes. Glede nadaljnjega obstoja ljubljanske univerze v sedanji sestavi se v po-ni meri pridružuje enodušnemu javnemu mnenju. Udruženje jugoslovenskih inženier-

Politično obzorje

Za kaj gre v Maroku in drugod

Pismo Abd-el-Krims v Moskvo. — Kri- za evropske kolonialne politike. — No- va zgodovinska epoha.

Voditelji maroških vstašev Abd-el-Krim, ki dela toliko preglavice Španiji in Franciji, je objavil v organu sovjetsko-ruskega vojaškega komisarijata »Rdeča Zvezda«, ki izhaja v Moskvi, zanimiv članek, ki v njem razlaga svoje stališče o značaju sedanjih bojev v evropskih kolonijah. Abd-el-Krim (sicer izobrazen mož, ki dobro pozna evropsko kulturo) piše med drugim:

»Mi arabski narodi moramo vreči raz sebe jarem, ki so namga naložili Angleži, Francozi, Italijani in Španci... Vsak izobražen Španec ve, da so za časa proevitavanja španske kulture tvorili Arabi večino španskega prebivalstva. Odkar pa so nas religiozni boji izgnali iz polotoka, ki ga je okrasila naša umetnost in obogatila naša energija, od tistega časa ta divna dežela neprestano razpada. — Arabi so zadali Evropejcem dva vroča udarca: enega v Egiptu, drugega v Maroku... Kmalu bo napočila ura za Alžir, Tunis in Tripolis, ker se narodi teh dežel že pripravljajo za veliko osvobodilno borbo.«

Abd-el-Krim svetuje Evropejcem, da naj se odpovejo jalovim pustolovščinam in naj evakvirajo Maroko. Če tega ne

jev in arhitektov — Sekocija Ljubljana ngotavlja, da je tehniška fakulteta na ljubljanski univerzi dovršeno dejstvo ter činitelj, katerega obstoj je potreben za nadaljni razvoj in napredek jugoslovenske kulture tembolj, ker se nahaja v obmejni pokrajini, katere snižni narodno-gospodarski prosep se tesno veže z obstojem in razvojem najvišje tehnične znanstvene institucije.

Okrajšev ali ukinitve tehniške fakultete bi povzročila nepopravljivo škodo državi, narodu in njegovi kulturi. Sestava tehniške fakultete po strokovnih oddelkih mora v strokovnem in znanstvenem interesu ostati taka, kakršna je in kakršna je narokovala zgodovina stoletnega razvoja tehniškega visokega šolstva. Ako izmed obsepekih oddelkov naštejemo vse: Grafičnega, arhitekturnega, strojnega, elektrotehničnega, rudarskega, kemijskega in geodetskega, moremo povdariti, da v interesu kulturnega napredka, v iskreni želji po vsestranskem razvoju države, katerega pogoj je splošno tehnična kultura, ne želimo in ne priporočamo ukinitve niti enega izmed teh oddelkov, počepši od matice vseh, to je od grafičnega oddelka, pa do ostalih, kateri so se po zakonih zgodovine iz njega razvili. Naša zahteva je torej ta, da naj ljubljanski univerzi ostane tehniška fakulteta popolna, neokrnjena, taka kakoršna je obsežena v sedanji sestavi.

Udruženje jugoslovenskih inženierov i arhitektov, Sekocija Ljubljana.

Ada Negri.

Žena

Ko jo je pritisnila k zidu, je Klavdija zakricala Mariji:

— Sedaj mi priznaj resnico!

Bila je starejša za polnih dvajset let. Mati ji je zapustila sestrico na smrtni postelji, ko otrok še ni hodil. Tudi oca jima je umrl.

— Moraš mi povedati resnico. Vede, da vem vse; neka oseba mi je vse zaupala. Toda hotela bi slišati to iz tvojih ust. S Faraljo, kaj ne? Pogledaj mi v obraz in povej mi po pravici. Ne taj mi, sicer pokličem zdravnika, da te preišče.

Marija se je sesedla in gledala v sestro z otrplimi očmi, kakor mačka, kadar se hoče braniti. Nato je zamrmrala:

— Nisem jaz kriva.

— V katerem mesecu si?... Kdaj se je to zgodilo?... jo je naskakovala z vprašanji Klavdija, pritiskajoč jo k zidu.

— V četrtem. Bilo je spomlad, nekoga dne, ko si ti bila v šoli. Faralja je hodil vedno tukaj mimo; prihajal je v hišo. Več saj sta vi dva bila v zaupljivejših odnosih... Vedno mi je nekaj pripovedoval. Dajal mi je cigarete. Padla sem v nezavest. Več ne vem. V četrtem mesecu...

— Ali ti je obljubil, da te vzame? ...

— Ni.

Mora te poročiti, ker te je tako dolgo zapeljal. Teško njemu, če te ne vzame. Ali ti sploh veš, kaj si storila? ...

Sedaj ti lahko vse povem, kot ženi,

ker si že napravila to neumnost. Že petnajst let je — takrat si ti imela tri — odkar se jaz in Faralja... Dobro veš, kaj sem ti hotela reči... On me je takrat hotel poročiti. Ali ti si se protivila, nisi pustila. Gada, gada sta oba, a ti si večji gad kot on. Toda kaj zato. Tebi bo dal pristan, kajti ti me boš rodila otroka.

Padla je na stol in pričela stokati. — Njene oči, oči žene, ki je mnogo ljubila, so se pretvorile v tiha, topla izvira.

V hiši dveh sester so se vršile velike priprave za Marijino ženitev. Kakor hitro je Klavdija prišla iz šole, se je lotila skrbij, igle in sukance ter krojila neprestano. Srajčice, povoje, kapice, so bile izdelane hkrati s pripravljanim za nevesto, ki odkar je bila objavljena na občinski deski njena poroka z Matejem, ni svojega bremena niti prikrivala.

Mateo Faralja se ni pomišljal, ampak je takoj privolil v ženitev. Sicer ni niti mogel drugače, kajti pred sabo je imel Klavdijo obupano, a odločno ženo. Ona mu je dejala le nekaj besedi, ki so mu zadostovale.

— Hotel si mene, pred nekaj leti, kaj ne?... Hotel si me, a Marija ni pustila. Sedaj je vseeno; naj vzame ona tebe. — Kaj za to? Jaz sem brezplodna in nimam pravice. Vzemi Marijo; napravil si jo mater; naj ti je torej žena.

Mateo je skušal spregovoriti, toda Klavdija ga ni pustila. Presekala ga je.

— Marija mi je več kot sestra; ona mi je hči... Pustila mi jo je naša beda mati in moram skrbeti za njo. Torej, k stvari. Ali jo boš ti poročil, ali pa te jaz prebodem z nožem, Bog mi je pričal!

Gledajoč v ustnice, ki so izgovorile grozno pretnjo, je Mateo Faralja, ponosen in močan možkar, začutil, kako mu leze v bok ostrina noža, s katerim je Klavdija v šoli ostrila dijakom svinčnike.

Toda naj bi bilo kakorkoli, Marija mu je ugajala; neumno, a lepo in poslavno dekle je bilo. Klavdijo je bil že zamenjal.

Končno ker se je Marija že poročila in kot žena prišla v hišo svojega moža, je Faralja Klavdijo malokedaj videl. Umaknila se je popolnoma. Nekaj tisoč ltr, ki sta jih podedovali, je dala svejli sestri za doto. Ona jih ni rabila. Imela je svojo plačo kot učiteljica, a za stara leta je bila preskrbljena s pokojajno.

Na novega leta zvečer, dva tedna po dečkovem krstu, je bilo zbranih na domu Faralje, veliko število gostov, sorodnikov in znancev. Jedli so in pili. Mateo mati je uživala v sreči in zadovoljstvu, kot ponavadi vse mlade žene po prvem otroku. Klavdija se je ves čas bavila z malčkom, katerega je imela rada, kot da je njen otrok. Neopretna ga je gladijala in mu čebljala najnežnejše besede.

Ko je bilo ob desetih, je dal duhovnik, ki je bil tudi gost, znak, da je treba iti domov. Mateo bi bil rad goste malo pospremil, ker ga je obdajala nekaka vročica. Pijača je segrela vse, razen duhovnika, ki je zdržal mnogo in Klavdijo, ki ni pila. Kljub temu se ji je vrstelo. Pustili so mlado ženo v veliki beli zakonski postelji z otrokom, ki je spal poleg nje v zibelki. Marija je bila srečna, zadovoljna. In zakaj ne bi bila? Bila je

gospa Faralja, živa ali mrtva. Česa bi si mogla še želeti? Sčasoma bo imela še kakega otroka, a z otroci ho postopoma rastlo spoštovanje in uvaževanje. In tudi če Mateo, tako straven kakor ga je ustvaril Bog, včasih zaide na stranska pota, kaj bi bilo? Ona ostane še vedno gospa, gospodinja, žena Matea Faralje.

O vsem tem je razmišljala Klavdija, ker se je bala, da bi premišljala o sebi. Toda ona se je tudi dvnečala odrekla sama sebi?... Kdo je bila sedaj ona?... Nihče. Teško je, ako bi kaj vzbudilo zver ki je spala v njej.

Bela gaz je vodila po poljih pokritih s snegom, ki je škripal pod nogami. Noč je bila temna: Pri vohu v vas se je sneg pretvarjal v blato. V hišah ni bilo luči. Ko se je duhovnik zadnji poslovil od njiho in vstopil v svoje dvorišče, je rekel Mateo Klavdiji:

— Spremil te bom do hiše.

Ni mu odgovorila. Drhtela je in plamenela; pri vakem koraku se ji je dozdevalo, da stopa v rakev.

Ko je odprla vrata, je Mateo vstopil za njo. Ni več trepetala, samo še rdela: Vse se ji je zdelo popolnoma naravno, kakor je bilo naravno, da njena sestra Marija nadoji svojega otroka na domu Faralje.

V sobici je občutila v času, ko je hotela prižgati svetilko, okrog vratu in pasa obtemnel železni rok. Srce ji je prenehalo utripati in mravljinca so jo spreleteli od femena do nog. In ko so se Matejeve ustnice strnile z njenimi, se mu je predala vsa in zdelo se ji je, da umira.

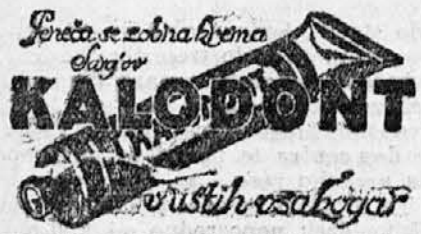

Zdravje in sreča

Mamica in otročiček, vsa čista dehtita žarita svežosti, okusna, oskrbovana. Veselo zdravje se smeje z lestečimi zobmi.

Dnevna gojitev s »Kalodontom« je najsigurnjša pot, da obvarujete lepoto in zdravje Vaših zob.

pa ne v duhu kakega fašizma, temveč v duhu one zdrave narodne zavesti, ki brani zemljo, svobodo in prost kulturni razvoj prebujajočega se naroda.

Veelekor začena nastopati vedno težja kriza evropske kolonialne politike. Nobenega dvoma ni, da o Evropejci silno veliko stovili za civilizacijsko barbarizacijo ali zaostalimi narodov in dežel v Aziji in Afriki. Ta tribut so pač plačali človeštvu, Orientu pa so nekoliko povrnilo to, kar je dal Vzhod njim (namreč začitke kulture in civilizacije, verske pokrote i. t. d.) Vendar pa iz tega ne sledi, da ti narodi ne bi smeli nekega dne misliti na svobodo in neodvisnost. Ne sledi, da bi smeli evropski velekapitalisti izkoriščati njihove sile za to, da bi lažje bogateli in si plačevali svoje užitke s krvjo, solzami in znojem takozvanih nenikih narodov. Morebiti so ti narodi res še nezreli. Ali za nezrelega so proglasa masikak narod. Tudi nam Slovenecem, ki živimo v Srednji Evropi, so Nemci odrekli pravico do svobode; češ, da še nismo zreli. Pravzaprav pa je šlo za to, da je močnejši narod izkoriščal zaokupene naše zemlje, da je zagospodoval nad nami in nas skušal potujčiti. Kolonialna politika je najtrdnjša opora evropskega imperijalizma. Z njeno krizo prihaja v krizo ves evropski imperijalizem. To pa prav do korenin zadene angleški, francoski in italijanski gospodarsko-političen sistem. V krizo prehaja tudi brez komunizma ves evropski kapitalističen sistem. Tako se vrv okoli Evrope bolj in bolj zožuje. Na eni strani pritiska ameriški velekapital, ki je danes dejanski finančni gospodar Evrope, z druge strani pa se majajo edini še trdnji temelji evropske politične in gospodarske nadvlade.

Ta kriza se bo nadaljevala in bo rešena morda šele čez več desetletij; lahko traja tudi še eno stoletje. Ali kriza je tu. Evropa izgublja svojo prejšnjo pozicijo. Abd-el-Krimovo pismo napoveduje velik boj Arabcev za svobodo. Ta boj se je že začel. V Maroku je odprt, v Egiptu se odpiraj, v Siriji skeli in boli. Pa tudi v Turčiji, Perziji in vseh ostalih vzhodnih deželah; med Indijci, Kitajci in Japonci neprestano vre. Abotno bi bilo misliti, da so vse to le poradični krajevni pojavi, ki o njih čez nekaj časa ne bo sledu. Ne, to je nova epoha zgodovine. To je boj za svobodo in civilizacijski razvoj doslej uspanih ali v evropskih očeh inferiornih narodov. To je podoban boj, kot se je vršil eno stoletje in še več v Evropi. Zavest, da ima vsak narod pravico do prostega razvoja, je njegovo pravo jeдро! Mi, pripadniki malih evropskih narodov, tičimo preveč v mrežah na kolonialnem sistemu in velekapitalizmu sloveče imperijalistične politike velikih narodov, da bi mogli deliti simpatije s temi pojavi. Toda ne mislimo, da je to

boljševiški bav-bav. V bistvu so vse to stari boji za človeške pravice, členi v neskončni verigi bojev človeka proti človeku za moč ali za pravico, za laž ali za resnico.

Plameni na vzhodu se utegnjejo spreminiti v žerjavico, ali njihova moč s tem ne bo zmanjšana. Čakali bodo viharjev, da jih razpihajo in da zažgo vse, kar jim je na poti. —ob.

Ruska emigracija v Jugoslaviji

Minule dni smo obelodanili izjavo Mihukova o vprašanju ruske emigracije. Dodatno k temu bodo zanimali čitatelje naslednji podatki, ki jih posnamemo po članku A. Sidorova v zagrebških »Novostih« z dne 20. t. m. — Uredništvo.

Pisec ugotavlja uvodoma, da ni točnega pregleda o številnem stanju ruske emigracije v Jugoslaviji. Pred štirimi leti je štela 60.000. Od tega časa pa so se mnogi razkropili širom sveta; posebno v Nemčijo so šli radi, nadejajoč se, da bo tam vzpostavljena monarhija. Večje skupine so se podale tudi v Francijo. Mnogi so se vrnili v domovino, zlasti kozaki. Vzlic temu pa je ostalo v Jugoslaviji po piščevih sodbi še okoli 40.000 ruskih beguncev.

Nato pripoveduje pisec o položaju ostankov Wranglove armade v državi SHS. General Wrangel je razprodal mnogo zlata in drugih dragocenosti Petrograjske zakladne banke, ki je bila evakuirana v Jugoslavijo. Z iskupičkom se je vzdrževala njegova vojska. Ali to je premalo. Obstoje razne pomožne akcije; tudi naša vlada daje pomoč.

Mnogo Wranglovih vojakov si služi kruh v Južni Srbiji, intelektualci (profesorji, zdravniki, igralci in nekateri drugi strokovnjaki) so dobili službe in jim gre še precej dobro. Tudi duhovniki so večinoma pod streho. — Izmed bivših trgovcev in industrijcev, ki žive pri nas, so nekateri postali spekulanti, večina pa jih životari.

Po večini žive Rusi v naši državi jako bedno. Mnogi so postali drobni uradniki, ki dobivajo majhno plačo; neki general je postal čevljar, neki uradnik ruskega državnega sveta steklorezec, neki častnik — postrežnik pogrebnega zavoda, drugi krojač i. t. d. Mnogi si pomagajo z lažjo. Soprona nekega oficirja je nastopala kot dvorna dama, neznanji uradnik se je predstavil za ministra i. t. d. Mnogo zakoncev je šlo v pustivžena se je naveličala bede in se obesila pod pazduho imovitega ženskarja in podobno. Mnogi Rusi so pa postali godbeniki. — Kdor je znal dobro igrati kak instrument, si je lahko zaslužil vsaj tuintam kak boljši kruh.

V političnem oziru je večina ruskih beguncev v Jugoslaviji opredeljena monarhistično. Zato si je naša ruska emigracija izvolila za pariški kongres tri izrazite monarhiste in samo enega zastopnika smerne smeri (ki meni, da mora šele konstituenta odločiti o vladavini). Vendar pa se ta kongres iz že znanih razlogov najbrže ne bo vršil. — Monarhisti so razcepjeni v dve skupini: ena je za Nikolaja Nikolajeviča (zeta pokojnega črnogonskega kralja), druga pa za vel. kneza Cirila. Prva izdaja v Beogradu »Novoje Vremja«, druga pa v Novem Sadu »Vjera i Vjernost«.

Pisec ugotavlja, da je v zadnjem času opaziti med ruskimi emigranti v Jugoslaviji neko razočaranje. Ni več vere, da bi se dalo z orožjem ali z vstajo vredi sedanji režim v Rusiji. Zato se opaža vedno večje brepenenje po domovini. — Emigrantje pa so različni. Med njimi je mnogo ljudi, ki so politično nevtalni in ki bi jim ne bilo treba pobegniti. Pa so bežali od strahu, radi panike in drugih postranskih vzrokov. Številko »vozvraščencev«, kakor jih imenujejo Rusi, postaja vedno večje.

Ne morejo pa se vrniti politiki in pa stari, ki so se preveč navadili stari Rusiji in ki za nje ne obstoji nobena nova Rusija. Le poglejte: po beograjski ulici stopa v stari ruski narodni noši starček z belo brado. Udeležil se je rusko-turške vojne 1876-7. To je znan slavjanofil v starem pomenu besede. Ondi-le pa je stari gubernator, ki sedaj prodaja časnike po ulicah, pa bivši profesor, bivši časnikar, bivši uradnik. Vsi ti so morituri.

V januarju sebo vršil v Zenevi meddržavni kongres za repatriacijo ruskih beguncev oziroma za pomoč onim, ki se ne bodo mogli vrniti. Tako je tedaj stanje ruskih beguncev v naši državi. —ob.

Kako je med Koroškimi Slovenci

O tem nam prinaša nekaj zanimivosti zadnja številka »Koroškega Slovenca«.

Dejstvo je, da se koroški Nemci na vse kriplje trudijo, kako bi zatajili ali izpahnili, zlorabili zase dejstvo, da žive na Koroškem Slovenci. Pri tem jim pomagajo, kajpa, tudi debele laži. Tako navaja »Koroški Slovenec« poročilo »Neuigkeits Weltblatt«, da je neki Zernatto slikal na zborovanju frontnih vojakov na Dunaju veliko jugoslov. nevarnost za odcepitev južno Koroške. Lažnjivo je denunciral slov. Koroško stranko, da ima različne podrejene organizacije, na pr. Ciril-Metodovo družbo, da agitira zanjo med Korošci Orjuna(!) in da vzdržujejo »Kor. Slovenca« tajni gmojni viri. Neki Nemeč Poukar pa je napisal v listu »Der kleine Michel«, da koroški Nemci silno trpe radi zatiranja s strani Slovencev, ki jih podpira nemško-avstrijski država: »Jugendbündlerje« baje Slovenci pretepajo, ker nočejo vpiti »Zivio Srbija!« Ubogi mali Michel! V nemški Avstriji zatirajo Slovenci Nemce. No to pa že lahko rečemo: maši časniki izležejo marsikako neumnost, ali tako bedastih laži pa vseeno ne bi natismili, kakor jih pošilja čudak Poukar v »Der kleine Michel«.

Dalje navaja »Koroški Slovenec« neki dopis iz Celovca, ki ga je objavila vladna »Reichspost« in v katerem dopisnik pogreva staro nemško trditve, da so koroški Slovenci z vsem svojim bitjem in žitjem navezani na Nemce in da so jih samo kranjski Slovenci hoteli ločiti od te »naravne« zveze. »Reichspost« pravi, da se koroški Slovenci vsele najpopolnejše enakopravnosti, Slovenci — menj — nimajo niti najmanjšega razloga, pritoževati se. »Tisti, ki se pritožujejo, so za mejo...« sklepa dunajski klerikalni organ. »Koroški Slovenec« je to abotno poročanje dobro in odločno zavrnul. Zanimivo je samo to, z kako zlobnostjo si avstrijski Nemci nadevajo krinko pravičnosti in kako trdovratno dokazujejo, da črno ni črno.

Dalje poroča »Koroški Slovenec« o očnem zboru Heimabunda. Tu se je konstatiralo, da koroški Slovenci neprestano izživajo in da Heimabund vpliva pomirljivo, le slovenski nacionalisti nočejo miru. Tudi Majerjem — Kajbičem in Wuttejem je dal »K. Sl.« dober odgovor. V ostalem pa je to zopet ena evetka nemško nacionalistične zahrbnosti.

V Pliberku se je vršil 6. decembra protestni shod proti jugoslovanski nevarnosti. Tu so nastopili tudi neki Slovenci, ki so pravili, da so popolnoma zadovoljni. Verjamemo. Tudi ranjki Orjuna je imel na Stajenskem celo vrsto takih »Slovencev«. Malo »snapsa« ali pa kakšna službica — in ponemčeni Slovenec se lahko danes trka na prsi, da je Slovenec, ako je to komu prav, jutri pa bo Nemeč.

Kakor je videti iz vsega tega, so na Koroškem z vso odločnostjo nadaljujejo stari narodnostni boji, od katerih je velik del ostalih Slovencev osvobodila Jugoslavija.

1 kg krakovskih klobas 36—38, 1 kg brunšviških 18—22, 1 kg pariških 28—30, 1 kg safalaj 28—30, 1 kg hrenovk 32—34, 1 kg kranjskih 36—40, 1 kom. prekajenih 5—6 Din.

1 kom. konjske kože 85—175.50, 1 kg goveje kože 14—16, 1 kg telečje kože 23, 1 kg svinjske 10, 1 kg podplatov 60—80.

1 kom. piščanca 15—35, 1 kokoš 40—50, 1 raca 35—40, 1 gos 70—80, 1 domači zajec 10—40.

1 l mleka 3—3.25, 1 l smetane 3.50—4, 1 kg surov. masla 48—50, 1 kg sira ementalkega 120, 1 kg polematalkega 20—25, 1 kg parmasana 80—100, 1 jajce 2—2.50.

1 l vina novega 8—10, 1 l starega 14—20, 1 l piva 8, 1 stekl. piva 5.50, 1 l žganja 30—45.

1 kg belega kruha 6, 1 kg črnega 5, 1 zemlja (6 dkg) 0.50.

1 kg jabolk 5—7, 1 kg posušenih sliv 10—16, 1 kg hrusek 7—10, 1 kg dateljniov 5—70, 1 kg mandeljnov 80—90, 1 kg orehrov 7—8.

1 kg kave I. 60—80, II. 50—55, 1 kg pražene I. 75—85, II. 60—70, 1 kg čaja 48—250, 1 kg soli 4—4.25, 1 kg testenin 10—14, 1 kg sladokrja v kristalu 13.50 v kockah 15, 1 kg rjuza 6—11, 1 l kisa navadnega 2, 1 l kisa vinskega 3.50—4, 1 l olja olivnega 23, 1 l olja bučnega 24, 1 kg mila 16—17, 1 kg sode 2.

1 kg pšenice 3—3.50, 1 kg rži 2.20—2.40, 1 kg ječmena 2.10—2.50, 1 kg ovsa 2.30—2.50, 1 kg koruze 1.80—2.25, 1 kg fižola 3, 1 kg leče 6—14.

1 kg moke pšenične 00g 5.20—5.60, 1 kg 0g 5.05—5.40, 1 kg št. 1 5.20, 1 kg št. 2 4.40—5, 1 kg št. 6 3.25—3.85, 1 kg otrobov 2, 1 kg koruzne moke 2.65—3, 1 kg pšeničnega zdroba 6, 1 kg ajdove moke 7—7.50, 1 kg cikorije 20—22 Din.

1 q sladkega sena 70—80, 1 q otave 75, 1 q slame 50—55.

1 m trdih drv 160—180, 1 m mehkih drv 105—120, 12 trbovelskega premoga 44—48, 1 q vlenjskega 26—28, 1 kg oglja 2, 1 kg koka 1—2, 1 l petroleja 7, 1 l bencina 12—14, 1 kg karbida 7, 1 kg sveč 20—22 Din.

1 kom. glavnote salate 0.50—1, 1 kom. endivje 0.25—1, 1 glava zelja poznega 0.50—2, 1 kom. karfijole 2—10, 1 šopek zelenjave za kuhlo 0.25, 1 kg čebule 2.50—3, 1 kg česna 12—18, 1 kom. korenja 0.25—0.50, 1 kom. pese rdeče 0.25—0.50, 1 kg krompirja 0.75—1.50, 1 kg kislega zelja 3, 1 kg kisle repe 2.

V zadnjem tednu so cene nekaterim življenjskim potrebščinam narastle. Tako na pr. se je podražilo mleko, maslo, jajca in kruh. Tudi seno se je podražilo. Cene slanini pa so padle.

Ivan Robnik:

Glas z nebá

Ti, zemljan, si eno in del, a jaz edino sem eno in vse. Nisem v preteklosti ne v bodočnosti, le v sedanjosti je moja večnost. Njimam ishodilca ne obsega, a vsako mojih teles je središče moje neskončnosti. Nerazdružljiva snov in sila sta moje bistvo. Sem jaz v tebi in ti v meni. Da ne boš tožil o dvomih in zmotah, slušaj! Ob morju se igra pastirček. S slamico se dotakne gladine morja in dvigne kapljico iz njega: kristalno telesce, biserna stvarca v solčnih žarkih! V morju je bila in morje je v njej. Zapihlja pa vetrč in kapljica kane v morje nazaj. — Svetovi, ti in sleherna stvarca ste kapljice iz mene in kanete v mene nazaj. Oblikovalo sem te iz sebe. Iz moje snovi si gradiš telo in iz moje sile si ustvarjaš svojo zavest. Telo in zavest sta tvoja last. Dokler gospodarš, sva dva: jaz in ti. Ko tvoja gospoda razpade ali jo samovoljno stareš, je tebe konec in spet sem samo jaz. Gospodariš pa, dokler je tvoja volja v moji. In kaj naj storiš, da se obvaruješ in ohraniš? Z lastno mislijo in vstrajnim delom jači v sebi svojo tvornost, razsodno in čustveno silo ter tako izpopolnuj samega sebe! Išči me in našel me boš, trkaj, in odprla se ti bodo vrata do mojih zakladov. Poglabljaj se v bistvo moje in spoznavaj moja pota! Neskočna popolnost je moj oltar in pot do njega večnost. Oboje vredno mene. Tega doumeti ti ne moreš, ker si biče kraja in časa. Kažem pa ti pot in potem bodi brez obstanka do konca svojih dni! Ako se ustaviš sredi pota, se uničiš sam. In vedi, da večnost za teboj je ista kot večnost pred teboj! Brez tebe! To je ota pošast, ki te navdaja s strahom pred trenutkom, ko tvoja človeška oblika in zavest izgine in v večni in neskončni nič, kateremu sem jaz vedno in neskončno nasprotje. Kar je v tebi mojega, se združi z menoj. In kdo je, ki poišče ravno to kapljico v meni ter jo dvigne iz mene v tvoji prvotni obliki? — Kaj si domišljaš, da si meni? To, kar tvoj dalinogled tebi. Z njim vrh gore motiš in občuduješ svet ter skušaš prodreti v globine mojega vsemirja. Ko ti tvoja naprava več ne služi, jo uničiš, njene delce v oguju zližeš ter skupno z

Gospodarstvo.

Slavenska banka

Na sedmem rednem običnem zboru delničarjev, ki se je vršil dne 23. decembra t. l., so se vzela na znanje poročila upravnega sveta, nadalje zaključni račun za leto 1924 kakor tudi poročilo nadzorstvenega sveta in se je upravnemu svetu in nadzorstvenemu svetu počeli absolutorij. Nato je bil odobren predlog upravnega sveta, da se delniška glavnica od 100 milijonov Din potem konverzije zniža na 60 milijonov Din in sicer tako, da se pet starih delnic zamenja za tri nove. S tem v zvezi je tudi sprejeta izprememba pravil. Občni zbor je nadalje pooblastil upravni svet, da pristopi povzvišanju delniške glavnice na prvotno višino 100 milijonov Din in se rok, modalitete in

tečaj emisije ustanove naknadno. V upravni svet je bil izvoljen g. Claude de Séze, ravnatelj Banque des Pays de l'Europe Centrale, dočim so bili člani nadzorstvenega sveta, ki jim je iztekel mandat, nanovo izvoljeni.

Tržne cene

Maribor, 24. decembra.
1 kg govedine 10—15, 1 kg vaupev 6—7, 1 kg pljuč 6, 1 kg loja 5—10 Din.
1 kg teletine 12.50—20, 1 kg jetr 12.50—15, 1 kg pljuč 7—9.
1 kg svinjine 12.50—30, 1 kg pljuč 7—10, 1 kg jetr 12, 1 kg slanine sveže 25—30, 1 kg papricirane 30—32, 1 kg prekajene 30—32, 1 kg prekajenega mesa 20—34.

drugimi tvarinami ustvariš novo, popolnejšo. Glej jablano v spomladi! Cvet ob cvetu si ustvari, da iz njega se razvija sad. A kaj ji mar, da ni sadu v jeseni? V poletju drugem družega rodi. In ravno toliko je meni tebe mar. Prokletstvo nosiš sam, ko sebe uničuješ. Ocenjuješ me prav po svoje in praviš, da v veselstvu sem ti stvarnik vsemogoč; ob grobih tvojih večni ti sodnik, ki za plačilo tvoje dvigam duše k sebi; na pisani li-vadi sem umetnik čudodelni; toplota bla-godejna, mrzad strupen v ozračju; a v srcu tvojem ljubezen božja, jeza sveta. Zato ti kličejo: naloži križ svoje nepopolnosti na svoje in ne na drugih rame in hodi za menoj! Tako je učil človeštvo on, ki se je zavedal, da je v meni in jaz

v njem. Ob tvojem izpopolnjevanju se bo vzgledoval tvoj bližnji, ti pa se vzgleduj ob njem in oba bosta v delu, zadovoljstvu in sreči deležna veličanstva mo-jega na zemlji... V tihi, sveti noči je stal pastir ob hlevu svojih ovčic in zrl v milijone lučic na nebesnem svodu. In ovčice so slišale od-mev njegovega srca: Edino si eno in vse. Večno in neskončno si v svojem bistvu. Ti si v meni, a jaz v tebi, kolikor moja volja v tvoji. Pomnoževati hočem v sebi tvojo vstvarjajočo, razsodno in čustveno silo, da izpopolnujem samega sebe in sem s svojim bližnjim deležem tvojega veličanstva na zemlji... Toda katero tvoje je ime? ... Glas z neba in odmev srca: Življenje.

podal kasneje z odkritosrečno samoobto-žbo v svojih nesmrtnih povestih in ro-mantih. A že v tej dobi mu prihajajo mi-sli o ničevosti vsega, kar ga obdaja, navdušuje in napolnjuje s ponosom in za-dovoljstvom. Boli in bolj se oglašajo v njem fantastični značaj. Predavatelj je plastično očrtal vso to fazo Tolstojeve-ga iskanja sebe, njegovo vojaško dobo na Kavkazu in njegove prve večje spise. Povedel je slušatelje tja do ženitve, ki je bila v Tolstojevem življenju velik dogodek. Zdaj so jela nastajati njegova največja dela. Povzpental se je na višek svoje umetniške slave. Od tod je potem ugledal, da je tudi to ničevost in da mora vse služiti samo enemu, samo temu, kar edino rešuje človeka pred smrtjo; nra-vnemu idealu. O tej fazi pa bo govoril predavatelj v naslednjem predavanju.

znani jugoslov. publicisti, izmed Slo-vencev so aktivni člani njenega »Radne-ga kola« gg. dr. I. Čankar (Ljubljana), dr. M. Murko (Praga), dr. L. Pitamic (Ljubljana) in B. Borko (Maribor). Da-lje so člani znani srbski pesnik M. U. Rakić (naš poslanik v Sofiji), estet Bran-ko Lazarević (poslanik v Albaniji), vseuč. prof. Laza Popović, kipar Ivan Meštrović, srbski publicist Vasa Stajić, hrv. pisatelj Br. Livadić i. dr.

»Nova Evropa« se naroča v Zagrebu Prepadovičev trg 9.

Kako se drugod vzgojuje mladina za glasbo?

Menda ne bo odveč, če zabeležimo po brnskkih »Lidovih Novinach« poročilo iz Stokholma o tamošnjih šolskih kon-certih. Stokholmski »Koncertförening« bo priredil v letošnji glasbeni se-zoni 12 koncertov za šolsko mladino z res originalnim vzgojno-estetskim in — če hočete — tudi etičnim vidikom pred-čemi. Naročnina za celo sezono znaša sa-mo 4 švedske krome za katerikoli pre-ktor. Koncerti imajo namen, podati na podlagi lahko dostopnih in svetovnozna-nih skladb pregled, kako se je razvijala glasbena umetnost od dobe generalnega basa mannheimske šole pa do Siberlia. Predvajali bodo Händela (Largo), Ba-cha (Coral in fuga g-moll), Haydna (Ce-sarske variacije), Mozarta (Rondo za piano), Beethovenove in Schubertove skladbe so na programu več koncertov, nato pride Weber z ouverturo k Precio-si, Schuman (Träumerei). Virtuozno do-bo karakterizira madžarsko Berliozova in Lisztova doba, nato sledi doba nem-ške romantike z Wagnerjem in Brahm-son, švedski koncert s Södermanom in Torem Anlinom. Godbo sosednih dežel reprezentirajo: dva finska in en danski skladatelj. Ruse zastopajo Čajkovski (1812), Borodin (»Skica s stepa«), Glazu-nov (Valse fantastique). Francoze pred-stavljajo Massenet (Fedra) in Saint-Saens. Enašti koncert je posvečen češki glasbi (Smetana, Dvořak in Suk). Serijo koncertov zaključuje italijanska glasba z Rossinijem, Respighijem, Leoncaval-lom, Sinigaglijo in Bossom.

Značilno je sledeče: Program je hkrati kupon za abonente; ima tudi listke z vprašanji. Mladina, ki sliši koncert s predavanjem, tekmuje v odgovorih na stavljenja vprašanja. Kdor odgovori naj-boljše, lahko dobi zastoj listek za pri-hodnjo sezono. 2000 prostorov avditorija je docela zasedenih in koncerti so že se-daj razprodani za celo sezono.

Kakšna vprašanja stavijo mladini? Na pr. o češki glasbi: 1. Od katerega de-setletja lahko govorimo o češki narodni glasbeni umetnosti? 2. Kateri skladatelj bi se imenoval očetom češke glasbene u-metnosti? 3. Zakaj se imenuje legenda v Dvořakovi »ameriški« simfoniji »Legen-da o Hiawati«? 4. Povejte, kaj pripove-duje Smetana v svoji simfonični pesmi »Vltava«. 5. Povejte, kaj veste o Smeta-ninem življenju?

Ni li to lepa in smotrna glasbena vzgoja? Sicer je med našimi mesti in Stokholmom ozir. prebivalstvom in nje-ga kulturno zrelostjo velika razlika, vendar pa bi se dalo tudi pri nas izvesti kaj takega — seveda en miniature. Ma-riborska »Ljudska univerza« je začela s podobnimi prireditvami, vendar pa bi bilo boljše, če bi vzela organizacijo v ro-ke »Glasbena Matica« in organizirala na pr. 6 koncertov, ki bi bili programatično skrbno pripravljene in celotni, namen-jeni pa mladini in najširšim ljudskim slojem. Seveda je vprašanje, ali ne bi bil abonement pri nas previsok. Kajti uspeh bi bil le tedaj siguren, če bi bila taka glasbeno-estetska vzgoja kar najce-nejša.

Kultura in umetnost

Tolstoj v »Ljudski univerzi«

Maribor, 22. decembra.

V vrsti smotreno pripravljenih, po-ljubiti umstvene in srčne kulture na-nenjenih zimskih večerov ki jih nudi mariborskemu občinstvu »Ljudska uni-versa«, smo imeli že tri pristno ruske ve-čere. Prvi je bil posvečen ruski stavbar-ski umetnosti, drugi psihologiji ruskega naroda tretji — snočnji — pa najznanil-nejšemu reprezentantu Rusov velikemu umetniku in mislecju Levu N. Tolstoju.

Spiritus movens »Ljudske univerze«, njen predvodnik g. inž. Jaako Kukovec, ki je v eni prošlih predavalnih se-zon seznanil občinstvo »Ljudske uni-versze« z globino orientalskega duha v seriji predavanj o Rabindranatu Tago-reju, se je s posebno vnamo lotil lepe analoge, podati poslušateljem sintetično sliko Tolstoja kot človeka, umetnika in misleca. »Ljudska univerza« se sploh rada ustavlja pri tem ruskem velikanu. Tako je imel svoje dni g. prof. Fava predavaje o življenju L. N. Tolstoja, nekako »seminariko« pa je predelal v posebnem krogu slušateljev njegovo »Spoved«. Predavatelj g. inž. Kukovec, ki smo ga slišeli snočji prvi del, pa bo dalo zanimivem enotno, zaključeno sli-ko o Tolstoju, jasno opredeljeno sodbo a njem in — kar je posebej važno — o vrednosti njegovih idej za naše prakti-čno življenje.

Predavatelj je začel svoje globoko zasnovano predavanje z uvodom, ki je v njem primerjal Tolstoja Goetheju. Ka-

kor je Goethe najznačilnejši represen-tant nemškega kulturnega tipa, tako se je v Tolstoju razvil slovanski tip do svo-je najčistejše tipičnosti. Goethe je pove-dal v »Faustu« svojo najvišjo besedo. — »Faust« je nemirna človeška natura, ki neprestano išče in hrepeni po polnem izživetju svojega jaza in po spoznanju življenjskih resnic in svetovnih ugank. Tudi Tolstoj je tak Faust, ki pa nosi vse obeležje svojega naroda. Tolstoj se je mogel roditi le med narodom, ki ima ta-ko široko srce kot ga imajo Rusi. Tolstoj Faust nima Goethejeve mistike, ima pa mesto nje globok socialen čut. Goethe je videl odrešitev Marjete na onem sve-tu, Tolstoj pa vidi človekovo pravo zve-ličanje že na tem svetu. Človek mora ži-veti tako, da doseže npravi ideal člove-škega bitja in žitja. Osnova tega ideala pa je krščanska ljubezen do bližnjega. Njegov smoter je sreča. A sreča je sa-mo v tem, da živiš za druge, da se žrtvu-ješ za bližnjega. Težnja po vtelesenju npravnega ideala v samem sebi je spremljala Tolstoja vse do zadnjega diha.

V prvem delu predavanja nam je očrtal g. predavatelj Tolstojevo mladost. Postavil ga je v krog njegove rodbine, v Jasno Poljano, kjer je sprejemal prve mogočne vtise o življenju. Spremljali smo ga skozi dijaška leta, kjer so se mi-mo velike nadarjenosti kazale lastnosti temperamentnega, razpescajenega in na svoj stan preponosnega plemiškega sinu. Polagoma se začelja oblikovati tudi kot pisatelj. Že njegovi prvi umotvori imajo velik uspeh. Njegov talent se krasno raz-vija. Hkrati pa preživlja mladi grof razkošno življenje, čigar odseve nam je

Lepo in sugestivno gorko, od srčea-ga sklada med predavateljem in svojo prožeto je bilo to predavanje. Ves čas je vezalo slušatelje na se in jim odpiralo poglede v dušo enega največjih sodobnih reprezentantov človeštva. Ob zaključku je bil g. inž. Kukovec deležen navduše-nega odobravanja, ki je pričalo o hvale-žnosti številnih slušateljev.

S tem krasnim predbožičnim večerom so nastopile tudi v »Ljudski univerzi« božične počitnice.

»Nova Evropa«

Prijatelje revijalne literature, zlasti one, ki jih zanimajo aktualna vpraša-nja, glede katerih smo Slovenci spričo pomanjkanja takih revij navezani je na dnevnike ter na srbohrvatske in inozem-ske časopise, smo že ponovno opozorili na znano srbohrvatsko revijo »Nova Evropa«. Ta revija, ki jo odlično ureju-je g. dr. M. Curčin, izhaja že 6 let v Za-grebu. Doslej je izhajala trikrat na me-sec, v letu 1926 pa bo izšla vsakih 14 dni. Pravkar je zaključila 12. knjigo (vsaka knjiga obsega 18 števil). Uredništvo o-beta za prihodnje leto bogat in sila za-nimiv program.

Prvi številki, ki bo izšla 11. januarja, bodo priložene reprodukcije najnovej-sih skulpturških del Ivana Meštrovića. V kratkem bo izšla Albaniji posvečena številka. Gradivo bo zbral naš poslanik v Tirani g. Branko Lazarević, prispeva-li pa bodo mimo jugoslov. poznavalcev Albanije tudi nekateri odlični Albanci. Takisto zanimivi bosta dve številki o Italiji. Po načelu »Audiatore ut altera pars« bo »Nova Evropa« izdala v pose-bni številki prispevke o fašistovski Ita-liji. Prispevki bodo spisani nalašč za »Novo Evropo«. Uvodnik bo napisal sam Mussolini, ostali članki pa bodo iz pe-resa vodilnih ideologov italijanskega fa-šizma. Sledi še številka o slabih straneh Italije. Dalje obeta uredništvo dve šte-vilki o »Črni gorci«, številko o »Južni Sr-biji, o sodobni Poljski, o sodobni Fran-ciji i. t. d. Vsi prispevki bodo iz prve roke. Ob 80letnici N. Pašića bo posve-čena posebna številka temu leaderu Srbov in njegovi straniki. Pripravljajo se nadalje številke o Michelangelu, o delovanju Jugoslov. odbora, o narodnih manjšinah, o naši zdravstveni politiki i. t. d.

Uredništvo »Nove Evrope« daje v va-žnih vprašanjih priliko zastopnikom ra-znih smeri in naziranj, da povedo svoje nazore o tem, kar je velika prednost te revije pred vsemi drugimi časopisi te vrste v Jugoslaviji.

»Nova Evropa«, ki je izdala pred me-seci na tem mestu že objavljeno knjigo Al. Jelačića »Ruska revolucija«, priprav-lja knjižno izdajo velikega spisa angle-škega prijatelja našega naroda in po-znavalca jugoslovanskih razmer dr. Settona Watsona: »Sarajevo. Studija o uzročima Svetskoga Rata«.

Okoli »Nove Evrope« se zbirajo pri-

ino prodaste staro ali novo ako pošljete takoj vzorec in zadnjo ceno, postavno kolo-dvor, na skladišče ljutomer-skih vin, Zagreb, Prilaz 35. 2704

Praktikanta iz dobre hiše zmognega popolnoma sloven-skega in nemškega jezika, z dobrimi spričevali meščanske na srednje šole, ne čez 16 let, litarega, išče »Volta« d. d. t.ž-varna elektr. žarnic, Koroska cesta 37, za obratno pisarno. Predstavi naj se zlastnoročno pisano ponudbo in prepisi spri-čeval pri ravateljstvu. 2667

Pletene jopice, bluze, telovni-ke za moške in ženske, svitlje, kostume, spodnja krila, peleri-ne, kapice, nogavice, dokole-nice i. t. d., vse iz najboljšje volne, dobro izdelano in za nizko ceno dobite v strojni pletarni M. Vazjak, Maribor. Vetrinjska 17. 1434

Štampiljke vseh vrst in ve-likosti izdeluje največje S. Petan, Aleksandrova c. 43, dvorišče. Sprejemajo se tudi graverska dela. Zastopniki se iščejo. 2196

Higijenična brivnica se vsem slejem priporoča. Postrežba čista, provrstna. Dijaki imajo izvzemal sobote in dneva pred praznikom popust. Vjekoslav Gjurin, Jurčičeva 9. 1933

POPRAVILA
Mehanik IVAN LEGAT
specijalist za pisalne stroje
Maribor, Vetrinjska 30
Telefon. št. 434

Srbohrvatski poučuje proti merni nagradi učitelj srbo-hrvatskega jezika. Prijavo pod »Srbohrvat« na upravo. 2749

Krajevni zastopniki za zava-rovanje proti požaru, nezgodam, tatvini, jamstvu, življen-sko zavarovanje in za zava-rovanje konjev in goveje živine proti neugodam se iščejo pov-sod proti visoki proviziji v Mariborski oblasti. Ponudbe pod »Zavarovalni zastopniki 1926« na upravištvo 2731

Dijak se sprejme z novim letom na hrano in stanovanje pod strešnim nadzorstvom. Cena 700 Din. Ponudbe pod »Di-jak 1926« na upravo. 2732

Stanovanjska berza »Mar-ster« Maribor, Batovski trg, posreduje prosta stanovanja: sobe, lokale, skladišča, prodajo hiš, posestev, daje zanesljive informacije v koželjih stano-vanjskih vprašanjih. 2746

Gospod vinogradnik

Znano Vam je gotovo, da se la 100% modra galica brez železa in 85—95% žveplo le težko in v malih količinah zamore dobaviti.

Kot specialna trgovina z vinarskimi potrebščinami in umetnim gnojem, zapolčili smo sprejemati, kakor lani naročila za spomladanske dobave, da si pravočasno za naše odjemalce zaguramo potrebno količino. Po-služite se torej takoj našega opozorila, ker se na poznejša naročila ne bodedo mogli ozirati. Za provzrnosto ka-kovost jamčimo ter so prednaročila tudi brez naplačila obvezna. Priporočamo se vsem interesentom kot

Specijalna trgovina z vinarskimi potrebščinami in umetnim gnojem

Z. TONEJC

Maribor, Aleksandrova cesta šte. 35.

RAZPIS.

Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani oddaje mizarska dela pri gradbi stanovanjskih hiš v Mariboru, ob Kralja Petra trgu.

Mizarska dela se oddajo za štiri hiše skupno ali za vsako hišo posebej.

Interesentom, našim državljanom, so na razpo-lago pogoji in proračuni od 28. decembra naprej ob uradnih urah v pisarni zavoda, proti plačilu nabavnih stroškov.

Oferte je vložiti do 11. januarja 1926 do 12 ure, priložiti 5% jamščine. 2748

Pristopajte k Sokolski Matici!

Zahvala.

Ob bridki izgubi soproge odnosno matere, hčerke in sestre gospe

Julke Veselič, roj. Petovar

se najprisrčneje zahvalujemo za mnogobrojne izraze sočutja, tolažbe in prijateljstva, posebno pa še za mnogobrojne poklonjene krasne vence in cvetje na grob ter za toliko sprem-stvo na poslednji poti pokojnice.

Posebno pa se še moramo zahvaliti Sokolskemu društvu in Požarni brambi za zadnjo popotnico kakor Pevskemu zboru za krasni žalostinki.

Zalujoči ostali.

Velepražarna kave Meznarič Rado

Telefon št. 476 interurban

Trgovci zahtevajte ponudbe

Maribor, Glavni trg 21

Telefon št. 476 interurban

Trgovci zahtevajte ponudbe

Radi izborne kvalitete Vam priporočamo nabaviti si za jesen in zimo

KARO - čevlje

Lastne delavnice. — Solidne cene.

MARIBOR, Koroška cesta št. 19

Le najboljše in najceneje!

Javna sodna dražba

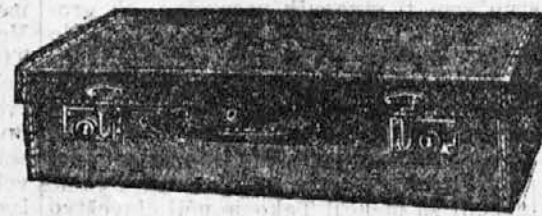
rezanega lesa konkurzne imovine tvrdke „Lesna eksportna in industrijska d. d.“ v Mariboru se vrši dne 28. decembra 1925 ob pol 10 uri v Bistrici pri Limbušu.

Dražbeni les sestoji iz smrekovih in borovih brunov, desk, moralov, latvic etc., celokupno okrog 120 m³.

Točnejša pojasnila daje konkurzni upravitelj Dr. Juro Jan, ki nudi v nakup iz proste roke še nadaljne količine lesa, nahajajočega se na drugih skladiščih.

Oglejte si božična
in
novoletna darila!

★
Gaspari & Faninger
Maribor, Aleksandrova cesta št. 23

Božična darila

so najprimernejša le tista, katera se vsak dan rabi n. pr. kovčeki in torbice za potovanje, različne damske, spisne, šolske in tržne torbice, listnice, tobačnice, denarnice za drobiž kakor tudi gamaše in nahrbtniki.

V veliki izbiri in po zmernih cenah pri 9545

IVAN KRAVOS, Aleksandrova c. 13.

Zimsko perilo
copate

klobuke

čevlje

dežne plašče, dežnike

priporoča najceneje

JAKOB LAH, MARIBOR

GLAVNI TRG 2

Išče se trgovski lokal

s pripadajočimi pisarniškimi in skladiščnimi prostori v bližini glavnega kolodvora. Cenj. pismene ponudbe je poslati na upravo lista pod „Februar 1926“.

JAKOB PERHARVEC

tovarna za izdelovanje likerjev, dez. vin in sirupov
Maribor, Meljska c. 3

priporoča svoje najfinejše likerje vseh vrst, dezertna vina kakor Vermouth, Marsala in Marsalet. Istotako je v zalogi vedno pristna slivovica, brinjevec, rum ter konjak

2457

To je veselje, taka pena!

Kdor uporablja „GAZELA“-milo, ima prijetno delo in je hitro gotov. Jaz ne perem nikdar z drugim kakor z „GAZELA“-milom.

Leseno pohištvo

Železno pohištvo

Tapetn. pohištvo

Pisarn. pohištvo

Posteljna oprava

Preproge

Zavesa

Blago za pohištvo

Posteljno perje

po tujih in domačih cenah v zalogi pohištva

Radi uvedanja specialnega blaga sem cene blagu dokler traja zaloga

znatno znižal

Lepa izbira klobukov, čepic, srajc, spodnjih hlač, jegerovega perila, damskih hlač, ovratnikov, robčkov, kravat, nogavic, svilenih bluz, šalov, trkotaže, fine parfumerije in drugega blaga. Stranke, katere kupijo čez 50 Din blaga dobijo razven znižanja cene tudi 10% popusta.

B.Veselinović in Komp. Maribor, Gosposka ul. 26

Okraske

za božično drevo v vsaki množini v tovarni kandidatov
Fr. Rozman in Co., Aleksandrova 57.

Veliko korist in veselje ima vsaka gospodinja, ki kupuje kuhinjsko posodo pri

A. Viciju, Glavni trg 5.

Tam dobi ne le po najnižjih cenah, temveč res tudi najtrpežnejšo in najboljšo kuhinjsko posodo, emajlirano, pločevinasto težke znamke „Herkules“ in lahke vrste čehosl. proizvoda, nadalje višjo, železno, prvovrstno aluminijevo iz najboljših tovarn ter stekleno, porcelanasto in kamenito robo.

Na obroke!

Manufakture in konfekcije, obleke po meri za gospode in dame iz lastne prvovrstne krojačnice proti ugodnemu odplačevanju na obroke dobite edino-le pri tvrdki

DAVORIN JOHAN IN DRUGOVI

družba z o. z.

MARIBOR - TATTENBACHOVA ULICA 2

1919

OTVORITEV GOSTILNE

Cenj. občinstvu naznanjamo, da se otvori v soboto 2. januarja 1926 popoldne

„VINSKI HRAM“ v Tattenbachovi ulici št. 1

Točila se bodo pristna domača vina iz lastnih vinogradov, kakor tudi dnevno sveže Tschelligijevo. Vsak čas na razpolago mrzla in topla jedila. Za praznike čez ulico liter vina Din 10.—

Za obilen obisk se priporoča

vodstvo podjetja

2736

Odlitki iz sive litine

od Din 5.— do Din 9.— za 1 kg pošilja

K. & R. Ježek, Maribor, Melle 103

tovarna strojev, livarna železa in kovin

2236

Deseti brat

(Iv. Cankarju ob njegovi smrti, v dneh osvobojenja.)

Iz groba vstal je deseti brat, zbudila so ga krdeča, ki dan svobode praznovat so preko njega hrumela.

In slišal je njih pijano radost in videl je njihova lica: razvneje ob čaši — njih duš preteklost, njih delo za narod — zdravica.

In slišal je njih pijano radost — a ko jim je duše presodil, mu padla je v srce bridkost: kot po starih bi klancih blodil...

„Še prazne besede, zlagani zanos, vse isto, kakor je bilo...“ In šel je, truden in ranjen in bos, in nazaj je legel v gomilo...

A čuj, zamolklo glas teman se drami v globočinah: kot prvi južni veter čez plan, kot šum rastl v koreninah!

Še nihče ne čuje ga, zanj ne ve — le večno srce njegovo posluša v grobu ga strme: to je življenje novo! J. G.

Cvetko Golar:

Pastirček Gašpar

Starinske in častitljive božične pesmi, ki smo jih peli njega dni, so umrle. In ž njimi so tudi šle domače povesti, s katerimi smo si krajšali dolge večere okoli Božiča. Sedeli smo za pečjo, in stara teta nam je pravila skrivnostne pravljice o divjem možu, ki hodi po gori, o beli ženi, ki joka nad brezdnom, o gožu z dolgim rdečim repom, ki piše kravcem mleko, in o strahovih, ki se prikazujejo polnočnim popotnikom okoli visokega križa. Mnogo teh pripovedi se je izgubilo. Šle so v grob s starimi dedi in materami, jaz pa vem še eno, čisto navadno historijo, kakor si jo izmislil preprosto ubogo srce. Torej sedimo k jaslicam in poslušajmo:

In pastirček Gašpar je dejal: „Jaz pa le mislim, mati, da Peterček pojde na pot: S tistim ovnom, ki ga bo jezdit prav do jaslic, in enlo jabolk bo nesel s seboj —“

„E, Gašpar, pa saj ne! Kam bo šel ob takem mrazu!“ je dejala mati in čudoma pogledala svojega otroka. Sedela sta v nizki leseni hišici za pečjo in majhla kostanj.

„Zakaj ste pa rekli, da so vsi pastirci prinesli darove v hlev, kjer je bil Bog rojen, jagnjet, kostrunov, jabolč in orehov in suhih hrušk. In tudi naši pastirci na jaslicah tamle v kotu nesó darove. Le škoda, da niso zares.“

„Seveda so nesli, pa to je bilo že zdavnaj, in tam daleč nekje na Jutroven.“

„Pa ste rekli, da bo nocoj Bog rojen, in da bi mu tudi jaz moral kaj nesti, ker sem pastirček.“

„I, pa mu nesli! Ti mu kar nesli, ako imaš, janjčka ali pa ovce,“ je odgovorila mati z lahkim smehom in si trdneje zavezala ruto okoli glave in si popravi-la šop rjavih las, ki so ji padli po nagubanem čelu.

„Škoda, da se nisem prej spomnil. — Rekel bi očetu, naj mi kupijo enega.“

„No, zakaj pa pozabiš, to res ni lepo od tebe,“ se je šalila mati. „Kam bi ga pa nesel?“

Gašpar je skoraj postrani pogledal mater. — Kam bi ga nesel? I tja, kjer se Bog rodi. To pa vé vsak, kje je to. Saj zvezde kažejo, in saj je tudi že bil tam, mogoče je bilo predlani. Videl je pastirje, ki so nesli ovce kar okoli vratu, ki so imeli polne jerbese jabolč, suhih hrušk in orehov. Videl jih je s eulami, pod pazduho, in v njih so imeli gotovo počitce in kuhane krhlice in kostanje. Tudi malega Boga je videl. Bil je prav takšen, kakor je tisti, ki je naslikan v cerkvi, in vola je videl in osla. In Marija je imela rdeč predpasnik in lepa liceca kakor Mihčeva Anica, tista, ki mu je kupila sladkega konjička na sejmu. Pa bi ne vedel?

„Veste kaj, mati, jaz kar pojdem! Že vem, kam pojdem, in tudi janjčka bom dobil. Pa kostanja mu ponese.“

„Beži kam! Ti rajši ne bodi še letos, pojdeš drugo leto, ko boš večji.“ Materi je bil zmeraj bolj všeč mali Gašpar in se mu je veselo smejala.

„Kar letos grem; ne bo Peterček sam hodil. Potlej bi se pa hvallil, kje je bil in kaj je videl. Glubi Tinče tudi gotovo pojde; saj gre vsako leto. Pa jo kar sko-

zi les mahne, gori po Jelenovi grapi, in tam so zvezde čisto na zemlji, kar hodi-jo sem in tja, pa vem, da tudi štalica ni daleč.“

„Na janjčka si pa pozabil.“

„Saj nisem. K Maticu pojdem po enega; zakaj sem jih pa pasel vse leto? Ravno takšne majhne ima, da lahko nesem enega okoli vratu.“

„Joj, joj, kaj si vse izmislil! Pa misliš, da ti ga bo dal? Matic ne da rad. Saj ga poznaš in veš, kako je bil grd s teboj.“

„A, saj ne bo zame, če bi pa ne dal — se je zamislil Gašpar tiho.“

„Ali res mislite, da ne bi dal? se je nato na glas zavzel pastirček.“

„Seveda ne! Smejal bi se ti, zato rajši ne hodi!“

Skoro presenečena je bila mati, ko je Gašpar skočil s peči in prijel za kljuko. —

„Mati, jaz kar pojdem, in videli boste, da ga dobim! Vi pa mi izberite, par lepših jabolč!“

„Ako pa ti pravim, da greš zastoj. Zato rajši doma ostani, in oče ima priti zdaj — zdaj iz mesta. Gotovo ti kaj prinese.“

„Vseeno bom poskusil,“ je dejal pastirček in natihem sklenil, kako bo storil, da pride do jagnjeta.

Sredi vasi stoji Maticeva hiša velika in ošabno zidana. Bela strmi s širokimi okni na levo in desno in se baha z opeko in visokimi zidi.

Gošpar je sedel pri večerji z družino in ji razkladal važno in temeljito svoje modrosti.

„Ko sem še fantoval, mi je pravil dolgi France tisti, ki je gostoval v naši bajti, kaj se mu je zgodilo, ko je šel klicat Anžonovo dekle. Spalo jih je več skupaj v zgornji hiši in spiezati je moral na očesno, ki je tam rastla, da je dosegel okno. Nedaleč od tam pa je bilo pokopališče, in mislite si, kaj je videl neko kvatarno sredo tisti France?“

„A, mene že kar stresa,“ je šepnila mlada dekla Marička svoji tovarišici.

„Mene tudi,“ je pritrdila starejša in pogledala gospodarja.

„Kaj praviš, Katra? jo je vprašal gospodar. „Kaj misliš, Marička? se je obrnil k mlajši. „Ali vaju ni strah?“

„No, pa povejte, oča, potlej bom pa povedal še jaz, kaj se je zgodilo meni, ko sem bil na kostanju in klical —“

„E, kaj, s kostanja si padel, ker si mislil, da je prišel hudič pote, pa sta bila samo dva polha, ki sta rožljala po žlamborih.“

„I, pa tistikrat že ne, veste.“ Je zatrjeval hlapec.

„No poslušaj Katra, kaj je bilo! — Tam ti sedi na grobu bela ženska in si obuva nogavico. Imela je pa le eno in kadar jo je spravila na levo nogo, je videla, da je desna gola. Sezula jo je in nataknila na desno, pa zopet na levo, in tako naprej, do belega dne.“

„Metka, Metka, leva je gola,“ je vekala in natikala.

„Metka, Metka, leva je gola,“ je vhitela in se sezovala.

„Tako se je vicala. Veste, v življenju je bila kramarica, pa je dražila blago in odirala ljudi. Zato se je pokorila po smrti, in Bog ji je naložil takšno kazen.“

„Hi-hi, se je zasmejala Marička. „mene kar mrazi od same groze.“

„Mene tudi,“ je dejala starejša dekla in se zavijala v ruto. „Oh, kje bi se le pogrela!“

„No, pa to vse ni nič. Strahovi, pravijo, so zmotraj volti, od zunaj jih pa nič ni — ampak rokavnjači in drugi hudiči — to pa to! Gospodar je pokimal z glavo in udaril s pestjo ob mizo.

„Ravno na nocojšni večer so vam prišli rokoinavhi, bil je med njimi sam Dimež, pred leti v našo vas. Tam-le so začeli pri Stibrniku, in Lahovka — saj jo poznate, jim je morala svetiti, ko so kradli. Naga jim je morala svetiti, ker so jo slekli do golega.“

„He-he,“ se je zarežal hlapec, „ta je bila pa lepa! Kaj ne, Marička? Pomisli, če bi bila ti naga!“

„Zares o Božiču se natepe malopridna golazen, tatovi in plaščarji, v vasi. Na Sveto noč pa poskušajo svojo srečo.“

Na vratih je stala gospodinja, močna in nekoliko upognjena ženska, ki je malo prej vstopila.

„Ti, pojdi pogledat v ovčjo stajo! — Nekaj je tam zaropotalo in maroga se je oglasila.“

„Na, če govoriš o volku, pa ti pride, Je že kakšen potepuh, ako ni hujšega, kar pogledat grem!“

Zumaj pred hlevom je snel bičevnik s stene, v temi je šumelo, nekdo je plašno in pridušeno sopeč. Zamahnil je in udaril z debelim, okovanim koncem.

Lahno je zaječalo in se zgrudilo pred njim.

„He, ti Katra, pridi posvetiti!“

Ker je bilo Katre same strah, je prišla ž njo Marička in hlapec. In pri luči so videli pastirčka Gašparja na tleh, in jagnje je srkalo kri, ki mu je tekla po sencah.

Fran Wernig (Slovenjgradec):

Reminiscence izza polpreteklih dni

Resnične zgodbe iz naših bojov za osvobojenje Koroške.

Bilo je nekaj tednov po prevratu. V božični dobi. Prvo veliko navdušenje, ki ga je prineslo osvobojenje, se je že nekoliko poleglo in polasčalo se nas je strah radi negotovosti glede naše usode in bodočnosti. Prestabi in prešibki ter prevčé ustrahovani smo bili še takrat, da bi se mogli postaviti sami v bran proti Nemcem in da bi mogli sami organizirati naše narodne straže. Pričakovali smo od dneva do dneva pomoči z juga — z onstran Karavank. Bolj in bolj varljivo so se nam zdeli naši upi in naša pričakovanja. Z nobene strani ni bilo opaziti resne volje, resnih dejanj in smotrega dela. Dvoma in negotovost sta se naselila v naših srcih; sledilo je trpko razčaranje. Razočaranje tudi radi razlopnih mlečnosti, neodločnosti in oholega vedenja prvih jugoslovanskih čet, ki so zasedale Koroško. In ravno to dejstvo je odvrnilo mnogo, mnogo naših mladih ljudi od nas. Značilen je sledeči slučaj: Prve dni po prevratu sreča fanta iz moje domače vasi v Celoven nemški ofi-

cir. Le-ta ga ustavi in ga kliče na odgovor, češ: „zakaj me ne pozdraviš?“ „Ich bin ein Slowene,“ mu odgovori odločno fant in gre mimo. — Ta fant je bil potem vodja, najodločilnejši in najbrezobzirnejši vojak pri „Volkswehrnu“. Ni ga odvrnilo od nas mogoče politično prepričanje, materijelni razlogi i. t. d., odvrnilo ga je nerazumevanje naše duše in našega značaja ter naših kulturnih posebnosti s strani onih, ki so prevzemali oblast in se mnogokrat niso kazali kot osvoboditelji, ne kot bratje in tovariši, nego kot gospodarji. Pa ne samo našo inteligentnejšo kmečko in delavsko mladino, ampak celo mnogo inteligence je odvrnilo to dejstvo. Vsi so bili voljni — vsi oni, ki jih je nam odtujila nasilna in neodoljiva gospodarska in kulturna moč nemških vladodržcev, da ostanejo pri nas in stopijo v našo službo. Potrebno bi bilo samo malo več obzirnosti in previdnosti in izostalo bi vse gorje in razočaranje — svobodno bi bilo danes naše Kosovo na Koroškem.

Spričo negotovega položaja sem moral takrat ostati doma v zaščito starišem in v obrambo posestva.

Vedno bolj kočljivo in resno je postajalo. Na levem bregu Drave se že pojavile prve nemške straže, ki so od časa do časa obstreljevale našo vas. Prišel je

potem oni usodni predor pri Humberskem mostu in ves Rož so v dveh dneh preplavile neorganizirane nemške in deloma komunistično navdahnjene tolpe. Nepopisen strah in gorje je zavladalo takrat med našim ljudstvom. Nikjer red, varnosti in zaščite. Izročeni na milost in nemilost maščevalni roki zmagovalca.

Edina fara v Rožu, ki je ostala še v naši posesti, je bila Smarjeta, moj domači kraj. Tik pred našimi gospodarskimi poslopji ob potoku je šla začasna jugoslovanska meja. Onstran je bila 1 km široka nevtralna cona, ki pa je bila samo na papirju nevtralna, v resnici pa so se v nji vršili vedno manjši boji in praske.

Razmere so se že nekoliko ustalile in prvo bojno razpoloženje se je že nekoliko pomirilo.

Bilo je neko nedeljo popoldne. V divni, romantični kotlini počiva moja domača vas. Povsod nedeljski mir, sveta, blagodejna tišina. Le divji gorski potok v belem skalnatem plazu je šumel in hrmel glasneje kakor kdaj. Vse veliko in ravno polje ob Dravi je že pokrival visoki sneg, ki je v žarkih topliga zimskega solnca leskefal in se bliščal v tisočeri in tisočeri iskrah in zvezdicah.

Kaj je bilo torej vabljivejšega kot sprehod v to božansko naravo! Pozabil sem na opasno politično in vojno stanje ne v pol ure oddaljeno; že čisto planin-

in sem se napotil iz domače vasi, iz doliško selo Smarjeto. Obiskal sem tovariša Gusti S. Tip Rožana; vesel, živahen in sanjav obenem ter pevec in umetnik na gosli, kakor ga ni bilo daleč na okoli. — Oh, kako je on ljubil svojo domovino, svoj domači kraj z nizkimi in prijaznimi hišicami v skromni planinski vasi in po vseh hribih in obronkih ob vznožju Črnega vrha in sivega očaka, nad 2000 m visokega Obirja! Tih, tih sanje starodavne pravljice se raspredajo čez mnoge, ljubko skrite dolinice naše planiške fare in vasi, s katere se nam odpira tako mihaven in diven pogled po celam solnčnem Rožu. In vse te sanje; v temnem pravljicnem gozdu, o žuborečem gorskem potoku, o rdečih pageljcih ml oknih dražestnih, ljubih Rožank je ztil Gusti v mehke zvoke svojih gosli. In nikogar ni bilo, ki bi se mogel ustavljati času njegove čudezne godbe. Govorila je vsakemu iz srca.

K njemu sem se torej napotil. Zdi se mi, kakor da je bilo še le pred par dnevi.

Gusti, sestra Anica, šestnajstletno dekla, mamica in tovariš Joško so bili ravno v živahnem pogovoru pri zapečku toplo zakurjene velike sobe, ko sem vstopil. Vkljub nadvse prijaznemu pozdravu se je brala vsem resnost in skrb z obraza. Bili so resni časi in vsak hip se je bilo nadejati najneverjetnejših iznenadenj in možnosti. Kaj nam bo prine-

Jos. Kostanjevec:

Stariha pripoveduje

Okoli mize je sedelo troje otrok, Milan, Anka in Jožica. Najstarejša med njimi je bila Anka, ki je začela letos obiskovati prvi tečaj ženskega učiteljskega. Mnogo se jih je priglasilo k sprejemnemu izpitu, nad sto, a le štirideset jih je bilo sprejetih. Anka je bila torej pridna in nadarjena deklica, od katere je bilo pričakovati najboljših uspehov. Milanu je bilo deset let in je bil v prvem gimnazijskem razredu, a Jožica je bila komaj šestletna ter je začela hoditi v šolo. — Oče je stopil v sobo natihoma in rahlo, otroci ga niti niso čuli, dokler ni stal Milanu za hrbtom. Pred vsakim so bile nakopičene knjige in druge šolske potrebščine, da so se jedva videle izmed njih mlade, kodraste glave, sklanjajoče se nad knjige. Jožica je črtala v zvezek debele navpične črte drugo poleg druge. Malo trdo je šlo, semtertja se je črta zgoraj ali spodaj preveč bližala drugi, semtertja se je poznalo, kako so se tresli mladi, nevajeni prstki, a vobče je bilo vse še precej lepo vsopredno in enakomerno debelo. Kadar se ji je črta posebno posrečila, jo je Jožica zmagonosno pokazala Anki in Milanu, in njene velike modre oči so se zabliskale veselja in zadoščenja. Oče je sedel med nje in začelo se je izpraševanje kakor v šoli. Ta pusta in navzlic zakurjeni peči hladnovlačna soba se je bipoma izpremenila, je zadržala vse drugačno lice, bilo je, kakor da so vanjo posijali pestri solčni žarki, napolnili jo s svetlobo in blagodejno toploto. Oče Stariha se je začudeno oziral po kotih, ki so hipoma iz njih izginile vlažne lise, je pozabil na umazano dvorišče, ki je črnelo tam v bližini pod okni, bil je med otroci srečen in zadovoljen. — Skromna je bila večerja, ki jo je postavila kmalu nato na mizo Starihovka. Mlečen riž se je belil na krožnikih in se kadil, a zajemali so vsi z večjim veseljem in z večjo slastjo kakor marsikateri bogataš, ki je ob tistem času pred njim rumenel v sreberni posodi tolsti puran in se svetila bela mastna solata. Mlada lica so rdela, gorka jed je vdahnila vanje cvetoče sveže rože. Po večerji si je Stariha pogladil svoje dolge, še vedno goste lase, prižgal si pipo ter dejal: „Dolg bo še nocojsnji večer in ker ste dovršili svojo dolžnost, Vam hočem pripovedovati nekaj iz svojih mladih dni, kar še niste slišali, a vem, da Vas bode zanimalo.“

„Blizu trga, kjer ste bili rojeni vsi in kjer ste užili najlepša svoja leta, brezskrbna mladostna leta, v prijazni gorski vasi je tekla moja zibelka. Še sedaj mi je v spominu sleherni grm, sleherni zatišje tam gori, kjer so se vsako leto pokazale prve vijolice mnogo prej nego v drugih krajih, še sedaj vidim v dračju ob vodi kosovo gnezdo, ki ga je znosil vsako leto še v marcu, ko so drugod hruli še zimski vetrovi čez poljane in je še ledena skorja oklepala vsako jutro potoke in mlake po rjavih travnikih.

sla bližnja bodočnost? Bomo li zmagali in šli v Celovec ali pa bomo morali pustiti vse in bomo morali bežati kakor mnogi drugi, da rešimo vsaj življenje? Vkljub temu pa — ali pa mogoče ravno radi tega, ker nas je družila nevarnost, — se je pri toplem zapečku razvil med nami tiam pristranejši razgovor. — — —

Ni bilo dolgo in začeli smo odločne moške korake v veži. Zauzstavijo se za hip in nekdo krepko potrka na vrata. In v sobo stopi — čudo vseh čudov! — naš intimni tovariš, študijski kolega Janko Krajin, v kroju jugoslov. poročnika. — Stasit dečko je bil, vrh Podjunčan, poln poleta in idealizma, eden iz med naših najnadarjenjših. Govornik, izborni teorist in slikar. Z njegovim prihodom je naša majhna družba kakor oživila. — Vprašanja so letela sem in tja, vseprek in nabeđen ni mogel dosti hitro odgovoriti. Saj se menda že nismo videli oca štiri dolga, vojna leta.

Tovariš Krajin nam je prišel z četo prostovoljcev - Podjunčanov na pomoč. Kot domačinu je bila dodeljena naloga izvidniške službe.

Pri vročem čaju in pečivju smo se kmalu razgledali in pozabili smo vso našo skrb in naš opasen položaj. Čas je mineval, da nismo vedeli kdaj. In kmalu nas je obdajal sivi mrak z vso svojo mehko poezijo in tiho tajinstvenostjo. In Anica je ubrala jedva slišno prelepo Ko-

Nekega leta je pa nenadoma narastel hudournik, ko so bili mladiči komaj izlezli iz jajčec, in odnesel jih je z gnezdom vred v široko reko. Stal sem na vzvišenem bregu in videl sem stara dva, kako sta se plašno premetavala, kako sta iskala in iztikala za mladiči. Stari je po brezuspešnem iskanju zletel na višek vrbe in se oziral navzdol po potoku. Za njim je prišla tudi ona. Drug poleg druge sta stala na veji v nemem obupu. Čez dolgo sta odletela, njihju senca se je zazibala v jutranjem solncu in izginila. Drugo leto ju ni bilo več nazaj, v dračju se ni genilo ničesar več... Moj oče je bil dninar. Imel je sicer malo njivico in kos vinograda poleg kočice, a to ni moglo živiti njega in njegove družine. Bilo nas je namreč pet, oče in mati, jaz in dve sestri. Obdelal je svojo njivo in vinogradnik kar mimogrede zgodaj zjutraj, preden je odšel drugam na delo. Delal je po ves teden dan za dnevom do pozne noči in zaslužil je toliko, da nismo trpeli lakote, pa tudi da nismo bili ob nedeljah in praznikih bosi in raztrgani. Oče, mož trdih potez na obrazu, širokih obokanih prsi in močnih žuljavih rok, mož razkavega glasu, je imel mehko srce kakor otrok. In to mehko je čestokrat pokazal nehoti in nevede, dostikrat celo med tem, ko nas je kregal nepokorne in lahko-miselne otročaje. V malem prostoru poleg kuhinje je bilo vse polno ptičnikov in v njih najraznovrstnejše ptice. Kako jim je stregel! Vse je sam opravljal, krmil jih, čistil jim in snažil. Zato se je pa razlegalo po naši hiši veselo ptičje petje od ranega jutra do poznega večera. Ko so noter posijali še solčni žarki, ni bila naša domačija več skromna kočica, bila je razkošna palača, kjer gore blesteči lestenci in svirajo najboljši godci. „Kdor nima ptičev rad, ni dober človek“, je rekel dostikrat. „Le glej jih, kako so hvaležne za tisto majhno postrežbo. Dasi so tako majhne in nežne, vendar v žalosti razveselijo Tvoje srce.“ In zato je bila pri nas nedelja najsrčnejši dan. Ko so drugi sedeli po krmah in popivali, zapravljali svoje zdravje in imetje, smo bili mi z očetom doma in smo opravljali pri pticah in kletkah to, česar nismo utegnili izvršiti med tednom. Edinost in ljubezen sta vladali v naši hiši. Razen ptic so bile dobre knjige, ki so bile vedno na naši javorovi mizi, ki smo si jih izposojali kjerkoli smo mogli. Redke so bile še v tistih časih, največ je bilo še Mohorjevih, a znali smo jih iztekniti tudi ako bi bile pod zemljo. Tu je pa bila na svojem mestu naša dobra mati, ki nam jih je čitala vsak večer in ob nedeljah in praznikih na glas, dokler vismo začeli hoditi v šolo mi otroci. Potem smo se seveda menjavali. In skoro topli smo se, kdo bo smel čitati. Res lepo je bilo tistikrat naše življenje, teklo je mirno in gladko kakor reka po dolini, bilo je čisto in neizkaljeno kakor studenec, globoko in

šatovo pesem: »Rožica z Vrbskega jezera.«

Ob tihih črni skali
V sred jezera vzcvetela
Čudežno mila rožica — — —
Kot sneg, kot sneg je bela.
Čudežno mila rožica — — —
Kot sneg, kot sneg je bela.

In Gusti jo je spremljal na gosli in tovariš Krajin in jaz sva potihoma pomagala. Sledilo je potem še več veselih slovenskih pesmi, predvsem Gusti-jeva izbrana: »En starček je bil...«

Nenadoma prestane Anica in vsa prestrašena vzklikne: glejte, glejte — kdo je zmagal! Pogledamo — ni bilo nikogar, samo rahel štiropot, in senca je izginila izza ogla.

Ta nenadni dogodek nas je zopet opozoril na naš opasen položaj in ni se nam več ljubilo nadaljevati. Spomnil sem se tudi, da je treba iti domov. Tovariš Krajin mi je ponudil par svojih fantov kot stražo do meje, ali jaz sem prijazno ponudbo hvaležno odklonil.

Poslovil sem se od dragega prijatelja in nisem ga videl več. Bil je to najin zadnji sestanek. — — —

Korajžno — kot bivši oficir vajen vseh vojnih nevarnosti — jo maham domu. —

Tiha, bajno lepa mesečna noč je bila in teško mi je bilo pri sreč. Ta marni planinski kraj, poln skritih časov in ti-

polno kakor morje. Tako nezatna kočica, tako malo posestvice, da bi ga bil skoraj preskočil kot šestletni deček, a videlo se mi je vse tako veliko in lepo, kakor je velik in lepvesoljni svet.“

Oče Stariha je nekoliko časa umolknil, videti je bilo, kako je razmišljal. Kmalu pa je nadaljeval nekoliko tišje, toda hitreje: „Prišel je čas, ko sem začel hoditi v šolo, ki je bila v sosednji vasi, oddaljena nekako pol ure hoda. Ker sem hodil ob nedeljah tja tudi k maši, sem navidezno poznal že prej tedanjega tamošnjega učitelja, gospoda Kosopoljskega. Bi! Vam je to resen mož najboljših let, velik in suh, a do sredi prsi mu je segala gosta črna brada, semtertja že pretkana s kako sreberno nitko. Izpod visokega čela mu je zrlo dvoje velikih, temnih oči, ki pač niso znale pogledati hudo, tudi ako so se včasih vsipale na nas poredneže iz njegovih ust grajalne besede. Iz njih je sevala sama dobrota in ljubezen. Nezaupno sem šel prvi dan v šolo in s strahom v srcu, a potem nikdar več. Pot v šolo mi je postala najljubša, tisti časi so neizbrisni v mojem spominu... Hodil sem torej v šolo dan za dnem, util sem se z veseljem, nobena reč se mi ni videla težka. Z lahkoto mi je šlo vse v glavo, da so me zavidali tovariši, ki niso imeli takšnih darov. Toda nekega dne je prišlo zraven vsakdanjih predmetov še nekaj drugega, nekaj lepega, česar še ni do tistikrat čulo moje uho, nekaj takšnega, kar je učinilo, da je vstrepetal v prsih moje srce, da se je zasanjala mlada duša v nebesne višine. Padla je hipoma in nenadoma mrena raz moje oči, izpregledal sem, in jasneje in jasneje je trepetala pred njimi prelestna svetloba, svetloba, kakršno so uzrli samo še pastirji okoli hleva v oni blaženi sveti noči, ko se je odprlo nebo in so se začeli nebeški glasovi: „Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!“ Svetloba povsod, povsod, do kamor so segale moje oči! In vse to je učinila edina beseda iz ust ljubljenega učitelja, beseda izgovorjena

z veliko ljubeznijo in z velikim spoštovanjem. In ta edina beseda, je bila beseda — „domovina“. Kakor izgine megla ob prihodu solčnih žarkov in se zažari pred vzradoščenim očesom svetla pokrajina tja daleč do visokih gor in še čez, tako so tistega dne hipoma izginile ozke meje, ki so tesno oklepale moj razgled, in oko je zazrlo začudeno nepoznani, široki in veliki svet, ki je vsklil pred mano kakor v čudoviti prelestni bajki: Domovina, domovina! Zavedel sem se, moje učenje je zadržalo drugačen cilj, ki mi je vstal v daljavi, oblit s svetlimi žarki vzhajajočega solnca, cilj, ki je po njem zahrepenela z vsemi silami moja mlada duša. In oklenil sem se sedaj z vsem svojim bitjem in žitjem svojega učitelja, ki mi je postal sedaj pravi prijatelj, ki sem v njem zrl utelešeno vse lepo in blago, kar ima priti lepega in blagega nad našo domovino. „Učite se, da boste mogli kedaj koristiti svoji domovini, da boste moške, kakršnih ona potrebuje. Vsak po svoji moči, a vsi skupaj in v trdni slogi, in cvesti mora in rasti, da je ne premaga škodoželjni sosed“, tako nam je govoril, tako nas je podžigal, in njegovo oko je plamtelo v svetem ognju, njegov glas je zvenel prepričevalno in proroško. Škoda, da se je prehitro poslovil od nas za vedno. Tam gori počiva na samotnem pokopališču vrh griča. Toda umrl ni, njegov duh še dandanes plava nad vasjo in bo plaval še nad poznimi rodovi.“

Zunaj je razsajala nevilnita, stresala so se okna in tulilo in cvililo je ob vogalih, bližali so se božični prazniki z naglimi koraki.

„Pozno je že, jutri treba zgodaj vstati“, je dejal Stariha. „Ako dovršite tudi jutri zvečer svoje delo pravočasno, Vam hočem zopet nekaj lepega povedati. Naj se Vam sanja kaj prijetnega, o Miklavžu in Božiču, in o vsem, kar poželi Vaše srce“...

Kmalu nato je ugasnila luč v prostem stanovanju in sladki spanec je legel vsem na trudne oči.

Alphonse Daudet.

Tri tihe maše

(Božična pripovedka.)

I.
— Dva nadevana purana, Garrigou?
— Da, prečastiti, dva krasna purana, nadevana z gobcami. Jaz že kaj izvoham, saj sem jih sam pomagal nadevati. Ko jih bodo pekli, bo njuna koža kar pokala, tako so tolsti...
— Ježes — Marija! Tako rad jem gobe...
— Urno mi daj roket, Garrigou... In purani, purani, kaj pa si še videl v kuhinji?
— Jej! Toliko dobrih stvari... Ze od polдне smo skubili fazane in debele kokoši. Perje je kar letelo po kuhinji... Iz ribnjaka so prinesli jegulje, karpe, postvri in...
— Kako velike postvri, Garrigou?

— Tako velike, prečastiti... Izvanredne!

— Moj Bog! Predstavljam si jih — Ali si natočil vino v mašne vrčke?

— Da, prečastiti, vrčke sem napolnil...

Vino, ki ga boste pili pri polnočnici, ni nič kaj prida. Če bi videli v grajski obednici steklenice, ki odsevajo vina najrazličnejših barv... In namizna pódoda, cvetlice, svečniki!...

Nikdar še nisem videl kaj takega. Gospod marki je povabil vso gospodo iz soseščine. Kakih štirideset vas bo pri mizi... Srečen ste, da boste med njimi, prečastiti... Da bi le duhal te lepe purane in vsrkaval vonj gobic, bi bil najsrečnejši človek... Toda!...

he, svete poezije, poln dragih spominov na prvo otroško dobo je naenkrat spremljen v grdo, brezobzirno bojišče. — Črna in negotova je bila naša usoda, naša bodočnost — — —

Zatopljen v misli in skrbi radi svoje-ga doma in radi starišev sem prispel na klanec nad domačo vasjo, nad Hočuho. Naenkrat zaslišim za seboj korake. Ozrem se in vidim v medli mesečini prihajati po stranskem potu med smrekami in bori plahega, kmečkega fanta. Ogovorim ga in vprašam »kdo da je in kam je namenjen?« In pripoveduje mi v najlepši slovensčini, da je begunec, da so se njegovi stariši naselili iz Kranjskega v Zgornjem Rožu in da je moral vsled nemške zasedbe pobegniti. Zdad se vrača po skriti poti domov; preveč ga skrbi kaj je z domom in s stariši. — Verjel sem mu tem raje, ker je govnil krajnsko narečje.

Kmalu sva prišla do našega potoka, dočasne državne meje. Prosil me je spremljevalca, da grem še nekoliko z njim v neutralno cono radi ev. jugoslovanskih petralj, ki bi ga mogoče zadržale, ker ga ne poznajo. Rad sem mu storil to uslugo. Bal se nisem nič, saj sem poznal vsak grm in vsako stezo in brez vse obrambe tudi nisem bil.

Dospela sva do prve hiše v neutralni coni. V hiši že vse tamno, vse mirno. — Prideva mimo hiše do skednja. Tudi tu

vse mirno. Naenkrat se ustavi moj znani »neznanec« spremljevalec, plane proti vratom skednja in zakriči na ves glas, v nemščini. Jaz sem bil prvi hip osupel in sem za trenutek postal: V skednju je nastala mahoma šuštenje, tekanje in znano rožljanje z orožjem. Kakor blisk sem razumel situacijo, pripravil sem se na vse in podal sem se v beg. Toda bilo je že prepozno. Že sta me obkločila 2 Volkswetloveca. Naperila sta name samokrese a jaz na nje moj revolver. Nisem se hotel udati, kajti vedel sem, kaj me čaka. Z revolverjem naperjenim na dva nasprotnika, sem se pomikal nazaj proti potoku. Medtem pa so prišli še ostali 4 nemški vojaki. V skrajnem obupu sem storil edino kar sem znal in mogel: oddal sem strel v neprijateljsko patraljo in sem se spustil v divji beg čez potok, onkraj začasne meje. — Kako sem se rešil tokrat, še danes ne vem. Mnogo strelav in saliv je padlo za menoj — kako sem takrat ušel živ in nepoškodovan, mi je danes uganka.

Bil sem potem par dni doma, ne da bi pripovedoval o tem dogodku. Mati je tarnala in me prosila, da naj bežim in oče mi je ponujal denar, da grem v inozemstvo in nadaljujem svoje študije. Toda nisem se mogel odločiti. Navdajala me je prevelika skrb radi posestva in starišev, ki bi v slučaju nemške zasedbe radi mene morali trpeti kot taki

— Požuriva se, požuriva, dečko! Ne pregrešiva se s požrešnostjo, zlasti ne na Sveti večer!... Urno prižgi sveče, polnoč se bliža, ne smeja zakasnit...

Tako sta se pomenjkovala na Sveti večer leta milosti tisoč sto in toliko prečastiti Balaguere, stari prijor Barnabitov, sedaj plačani kaplan trinquelaskih gospodov in mali cerkvenik Garrigou. Vedite, da se je ta večer potuhnil in zapeljal prečastitega patra v skušnjavo požrešnosti. Ne mislimo, o čem vsem je pripovedoval Garrigou (hm, hm!); odšel je in pozvonil z grajskimi zvonovi. Prečastiti je pohitel v malo grajsko zakristijo in se oblekel v mašno obleko. Gastronomski popis mu je zmešal možgane, neprenehoma je ponavljal:

— Pečeni purani... z rumenjaki politji karpi... tako velike postviti!...

Zunaj je bučal močen veter ter razganjal melodijo zvonov. Na pobočjih gore Ventou so se zasvetile luči. Prižgale so jih družine grajskih najemnikov, ki bodo prišli k polnočnici v grad. V skupinah po pet ali šest so pevaje stopali v dolino. Može naprej, s svetilkami v roki, ženske zavite v velike rute z otroci za sabo. Kljub pozni uri in mrazu je korakalo to priprosto ljudstvo z veselo mislijo na polnočnico in mali prigrizek. Na strmi poti je peljala kočija; šipe so ji odsevale v luninih žarkih. Najemniki so spoznali svojega predstojnika in ga pozdravljali:

— Dober večer, dober večer, gospod Arnoton!

— Dober večer, dober večer, otročiči!

Noč je bila kristalno jasna; žarki zvezd so migljali v mrazu; severnik je pihal, nežno ivje se je oprijemalo oblek, ne da bi jih premočilo in čuvalo staro navado Svetega večera. Visoko na strani se je pokazal grad z mogočnimi stolpi obdanimi od starikavih smrek. Zvonik je vabil bližje, kjer so odsevale male lučice, izginjale in se prikazovale v oknih. Predno so dospeli do kapele, je trebalo prekoračiti prvo dvorišče, polno voz in služabnikov.

Iz kuhinj je udarjal prijeten vonj, ki je oznanjal kaplanu in najemnikom:

— Kako izborno se bomo imeli po končani polnočnici.

II.

Drelindin din!... Drelindin din!...

Polnočnica se pričinja. V grajski kapele, majhni katedrali s prekrizanimi loki, do vrha s hrastovimi deskami obloženimi stenami, pregrnjenimi s krasnimi preprogami, so bile prižgane vse sveče. In koliko ljudi! Kake toalete! Spredaj v posebnem sedežu je sedel gospod de Trinquelage, okoli njega vsi povabljeni plemenitaši. Nasproti njemu se je vsedla stara markiza, oblečena v brokatno obleko ognjene barve in mlada Trinquelageva. Spodaj zapazimo gospoda Tomaža Arnotona ter gospoda Ambroya. Potem se vrstijo debeli majordomi, paži, oskrbniki, pazniki in stara vdova, mati Barba z ob strani obešenimi ključi. Prav zadaj so sedeli najemniki s svojimi družinami. Pri vratih, ki so se tiho odpirala in zapirala, pa so stali gospodje kuharji. Nekoliko so postali ter zopet

odšli, da se jim ne zažge polivka. Bogue, so-li kaj motili oficijanta, ali morda huje Garrigoujev zvonček pri oltarju, ki je klical:

— Hitiva, hitiva... Čim preje končamo, tim preje sedemo k mizi.

Resnica je, da vsakokrat, kadar zvončka hudičevi zvonček, pozabi kaplan na mašo in se domisli pojedine. Domišljija mu slika nervozne kuharje, goreče ognjišče, pekoče se purane, tako sočnate, nadevane z gobami...

Gleda dolgo vrsto pažev, ki nosijo velike krožnike duhtelih jedi in z njimi stopa v obednico, že pripravljen za pojedino. Kolika sladkost! Obsežna miza, preobložena z najkusknejšimi jedmi, oskubljeni fazani tako lepo rumeno pečeni, rubinasto rdeče steklenice, piramide najizbranejšega sadja, naložena med zelenimi vejicami in čudovite ribe, o katerih je pripovedoval Garrigou (da, prav Garrigou!), položene na zelenjavo, kakor bi ravnokar prihajale iz vode. Don Balaguere se je tako živo zamislil v te čudežne jedi, da se mu je zdelo, da ležijo pred njim na oltarju, mesto Dominus vobiscum! Kmalu bi zaklical: Benedicite!

Ob tako posvetnih mislih je čital božni mož mašo, ne da bi izpustil kako vrsto, ne da bi pozabil le enkrat poklekniti. Vse je dobro izvršil do konca prve maše.

Vsak mašnik pa mašuje v Božiču tri maše.

— Prva je gotova! je dejal kaplan in vzdihnil. Da ne bi izgubljal časa, je pomignil cerkovníku in...

Drelindin din! Drelindin, din!

Druga maša se začinja in z njo tudi greh dona Balaguera.

— Urno, urno, požuriva se, mu je zavriskal Garrigoujev zvonček. Tokrat se vrže nesrečni kaplan, ki ga je prevzel zli dah požrešnosti, na mašno knjigo in strastno požira stran za stranjo. Besen poklekuj, vstaja in se križa, da bi preje končal.

Komaj moli Confiteor, že čita evangelij. S cerkovníkom se kosata, kdo bo hitreji. Verzi in odgovori se križajo. Na pol odpirata usta in mrmraje hitita.

Oremus pa... pa... pa...

Mea culpa... pa... pa...

Dom... scum! reče Balaguere.

...stutio! odgovarja Garrigou.

Zvonček neusmiljeno brni kakor zvonci na konjskem komatu. Seveda, tako je končal hitro drugo mašo.

— Dve! je rekel zasopihano kaplan. Ne da bi se oddahnil, rdeč in znojen je nadaljeval...

Drelindin din! Drelindin din!

Tretja in zadnja maša se pričinja, še par trenutkov in bo v jedilnici. Balaguere besni. Domišljija se mu veča, rumeni karpi, pečeni purani ležijo tu, tu... Dotika se jih... jih... oj! Iz jedi puhti prijeten vonj, vino ga opaja.

Zvonček kliče:

— Hitro, hitro, uruje!...

Toda kako pospešiti? Izmučene ustnice se komaj gibljejo, besed ne izgovarja več... Naj-li prevari Boga in skrajša mašo?... Nesrečneš stori... V skuš-

njavi začne preskakovati eno vrsto, potem dve. List je precej dolg, ne konča ga, površno prečita evangelij, pozdravi od daleč predglasje, obrača kar po dva lista. Garrigou v naglici prevrže puft, prevrne vrčke in zvoní v enomer. Smešno je videti, kako hiti strežnik za duhovnikom. Nekateri prisotni vstajajo, drugi poklekujajo. Božična zvezda na jasnem nebu je pobledele pri tem neredu.

— Kaplan preveč hiti, ne morem slediti, godrnja stara vdova. Oče Arnoton premika velika očala in išče v molitveni knjižici, kaj bi čital. Vsi ti dobri ljudje se ne jezijo, četudi kaplan tako bliskovito mašuje. Ko se obrne slednjič ves zamokel in zakliče: Ite missa est, odgovori zadovoljno čela kapela „Deo gratias“ ter veselo odkorakajo k pojedini.

III.

Čez pet minut so se vsedli gospodi v veliki dvoran, kaplan sredi med njimi. Grad, razsvetljen od vrha do tal, je odmeval petja, krika, smeha in bucanja; prečastiti gospod Balaguere je zasadil vilice v peroti tolste kokoši in poplakoval očitke svojega greha z vinom in dobro juho. Toliko je jedel in pil ubogi sveti mož, da je umrl še isto noč od kapi zadet, ne da bi imel čas za kesanje. Zjutraj je prišel v nebesa v svetosti praznika. Lahko si mislite, kako so ga sprejeli.

— Poberi se izpred mojih oči, hudobni kristjan! mu zakliče vsemogočni sodnik, gospod nas vseh. Tvoja krivda je tako velika, da izbriše celo življenje kreposti. Ukradel si mi eno nočno mašo... Dobro! Plačal jih boš tri sto na mestu, preje ne stopiš v raj, dokler ne odmašuješ v tvoji kapeli tristo božičnih maš vpricho onih, ki so grešili vsled tvoje krivde in s teboj...

Tako pripoveduje legenda o donu Balaguere, kakor je razširjena v pokrajini oljk. Danes ne stoji več grad Trin-

F. M. Dostojevskij.

Božično drevesce in svatba

Te dni sem videl svatbo... toda ne! Rajši vam bom pripovedoval o božičnem drevescu. Svatba je bila krasna in mi je jako ugajala, vendar pa se mi zdi druga prigodba boljša. Ne vem, kako je že bilo, da sem se ob pogledu na ženitovanje spomnil božičnega drevesca. No, čajte... tako je bilo. Pet let je preteklo, ko so me na Silvestrovo povabili na otroški ples. Oni, ki me je povabil, je bil v trgovskem svetu dobro znana oseba, ki je imela vse polno zvez, znancev in — spletak, tako da bi lahko rekli: Otroški ples je bil zgolj predveza, da so se starši lahko sestali in prav nedolžno po naključju kramljali o raznih zanimivih rečeh. Jaz sem bil tujec; nisem imel nobenih skrbi, zato sem lahko preživljal večer čisto po svoje in nezavisno od drugih.

Med gosti je vzbudil mojo pozornost še gospod, ki pa je bil čisto svojevrstne korenike. Zvali so ga Julijan Mastakovič. Na prvi pogled si opazil, da je bil

quelage, kapela pa se še dviga na griču Ventoun, sredi gozdiča zelenih hrastov. Veter buta ob razbita vrata, trava objema prag, v kotih oltarja gnezdiijo ptice. Praviijo, da se prikaže vsako leto na Sveti večer luč med razvalinami in kmetje, ki hodijo k polnočnici, vidijo kapelo razsvetljeno od nevidnih sveč, ki gorijo z velikim plamenom kljub snegu in vetru. Smejite se, ako hočete, vendar mi je zatrjeval neki tamošnji viničar, Garrigue, najbrž Garrigoujev potomec, da je zašel nekega Svetega večera v hribih blizu razvalin Trinquelage in glejte, kaj je videl... Do enajstih nič. Vse je bilo tiho, mirno, brez življenja. Proti polnoči pa je zaslišal zvonjenje v zvoniku, staro, staro zvonjenje, oddaljeno kakih deset milj. Kmalu je zapazil Garrigue na klancu lučice in nejasne sence. Korakale so pod lopo kapele in šepetale:

— Dober večer, oče Arnoton!

— Dober večer, dober večer, otročiči!...

Ko so vsi vstopili, se je moj poštení viničar približal, pogledal skozi razpokana vrata in videl čuden prizor. Vsi ti ljudje so bili zbrani okoli kora in ladji razvaline, kakor če bi še stale stare klopi. Lepe dame v brokatu, gospodje nagizdeni od nog do glave, kmetje v pisanih suknyah, kakor so jih nosili naši pradedje, vsi stari, bleđi, prašni, utrujeni. Netopirji, stalni gostje kapelice, vzemirjeni vsled luči, so obkroževali sveče, katerih plamen je plapolal naravnost kvišku. Kar je najbolj zabaval Garrigua, je bila oseba z velikimi očali, ki je neprestano migala z glavo, okoli katere so frfotali nočni ptici...

Spredaj je klečal majhen starček in neprenehoma zvonil, medtem ko je neki mašnik prišel pred oltar in čital molitve, od katerih pa se ni slišalo niti besedice... To je bil gotovo don Balaguere, ki je čital svojo tretjo tiho mašo.

(Iz francoščine E. Š.)

In nekega jutra, na vse zgodaj je nastalo okrog našega stanovanja divje vpitje, krik in vik in preklinjanje. »O Bog reši nas, reši nas o Gospod!« Volkswehrovi so tu. Divja tolpa 30 mož je vdrla čez pogodbeno določeno mejo. Imeli so nalogo, da me ujamejo oz. ubijejo. Zastrazili so vse izhode naše hiše in so vdrli v stanovanje. »Wo ist der Verriiter, wo ist der Spion? Er muß erschossen werden!« se je razlegalo divje in hreščee po vsem stanovanju.

Joka in obupa matere ne bom pozabil nikdar; ne, nikdar... Prišel je trenutek, ko se je morala v najgroznejših okolščinah ločiti za vedno od svojega edinega otroka, kajti moja usoda je bila zapечатena. Vsled svojega nedeljškega obiska v Smarjeti sem bil obtožen veleizdaje. Izdal me je volun, ki se je izdal za krajskega begunca in ki je prisilnoval naši družbi v Smarjeti ter me je hotel potem ujeti v past. — Obsodba se je izrekla na lieu mesta. Za je izsledalo, da ni več rešitve, kar naenkrat se prerine oče, ki še ni izgubil prisotnosti duha, k voditelju nemške čete, mu zašepete na uho ime neke osebe v Celovcu in imenuje gotovo svoto. Takoj na to je voditelj vzel dvema vojakoma ustavitelj pripravne za izvršitev smrtno obsodbe in za hip sem bil navidezno rešen in sicer pod težkimi, težkimi pogoji, 4 divji surovi dunajski mornarji so me ekskor-

tirali z najgršimi psovkami in grozjami čez mejo v Avstrijo. Imeli so od voditelja nalogo, da me takoj na lieu mesta ustrelijo, ako bi se pojavila jugosl. straža v mojo rešitev. Na eni niti je takrat viselo moje življenje — — —

Nastopil sem potem trnjevo pot internacije in ujetništva v Brejah in v Celovcu.

6 oz. 7 let je še-le minulo in vendar je že skoraj vse pozabljeno. Mnogo podobnih, nič manj strašnih in pretresljivih epizod sem še doživel do oktobra 1920. Tu di najpretresljivejši dogodki izza 3 let neprestane službe na italijanskem bojišču niso zapustili tako globokih in nepozabnih vtisov kakor ti guerilla-boji, pri katerih je šlo neposredno za življenje in smrt, za dom in imetje. In mnogokrat se čudim, da sem vzpričo teh groznih doživljanjev — uboj ujetnikov v Smarjeti i. t. d. — ohranil še toliko vedrine in svežosti. In ko se vrnem danes domu, sem večinoma sám in živim samo še naravi in prirodnim krasotam moje domovine. Od časa do časa se vdam tudi spominom.

Prijateljja poročnika Krajca ni več Padel je ranjen v nemško ujetništvo. — Rotil in prosil je, da mu pustijo življenje, toda zaman. Umrl je kot junak in mučenik za našo stvar; umoril ga je vodja iste čete, ki je izrekla nad menoi

smrtno obsodbo. In zdaj leži tovariš Krajca v domači zemlji svoje lepe, zaslanjane domovine — ob Klopinskem jezeru, — ki jo je ljubil tako prisrčno. — Zbogom tovariš Janko in na svidenje!

Anica je danes nekje pri sorodnikih na Tirolskem in bo menda že skoraj pozabila na našo veliko svobodno domovino preko Karavank.

Gusti je odšel že pred 5. leti kot carinik v Banat in si je ustvaril svoj dom nekje na romunsko-madžarski meji. Priženil se je na posestvo, kojega zemljišča leže baje v 3 državah. Veseli, sanjari in životari. Gusti, ki je živel samo za svoje gosti in svoje pesmi, je postal ekonom in — odločen Srbin. Na se vrnil v svojo domovino, odkar gospodari tujec.

Samo jaz in Joško sva še ostala. Joško navaden kmečki fant, ki pa je inteligentnejši kot marsikateri učeni gospod iz mesta. Vodja slovenske stvari je v našem okraju in vedno je še enako goreč idealist in nacionalist. Seveda na drug način kakor smo danes pri nas. Še z vso dušo in z vsem srcem.

Jaz pa tavam okrog, menda še vedno pod vplivom neobičajnih in pretresljivih doživljanjev od l. 1914 do 1920 in iščem — izgnance — zaman svoj mir in svoj družni dom, ki bi mi bil enako drag, enako ljub in enako blizu mojemu srcu kot moj dom — na Koroškem.

A. J.:

V gorica

Nedavno temu je bilo. Pod mrak smo bili zbrani, kakor pač združji ob takih zimskih dneh ljuba domačnost, obitelji. Zunaj je naletaval sneg, v peči je pel ogenj svojo toplo pesem. Hčerki Vidu in Alenka sta pregledovali pri svoji mizici slikanice, katere jima je prinesel Miklavž, sipko Mirkec — najmlajši — pa je na maminem križu ponavljal svoje govorne poizkuse: »Ta—ta—ata...« Tam od nekod je zavalovalo, najprej kakor akordi daljne muzike, potem je prihajalo bližje in končno je — nevidna in neslišna — bila med nami naša ljuba babica. Pol leta je že skoro, odkar so šli počivat; a od časa do časa se nam vračajo in prinašajo nove sreče v naš naj-ožji krog. V takih trenutkih se vzbujajo spomini na njih in vse, kar je z njimi v zvezi.

Oni večer mi je pričaral praj dušo gorice, tiste posebne naše slovenjgoriške in prleške gorice ter njihovo poezijo. Ni je da bi jo mogel primerjati s poezijo teh goric. Užival sem že mnogokrat lepoto Pohorja; spoznal sem veličastnost Kamniških Alp, divjal se »podobni raja« Blejskemu jezeru s cerkvico na otoku in očakom Triglavom v ozadju; poslušal sem bobnenje Savice in videl

splošne pozornosti pa je vzbudila enajstletna deklica, ki je bila čudovito lepa, liki amoretta, vrhutega pa mirna, razumna in blede z velikimi očmi, ki so zrcalile dušo. Otroci so jo bili užalili, pa je prišla v isti salon, kjer sem jaz sedel, da se poigra z lutko. S spoštovanjem so zrli gostje na njenega očeta, bogatega zakupnika žganjarije; nekdo je dejal, da je že položil na stran tristotisoč rubljev dote. Ko sem se obrnil, da bi videl gručo, kjer so to govorili, mi je običal pogled na Julijanu Mastakoviču, ki jih je nekam prezirljivo poslušal, držeč roke na hrbtu in glavo malce postrani. Meni se je zdelo krivično, da so tako površno delili otroška darila: deklica s tristotisoč rublji dote je dobila najlepšo lutko. Nato so prišli na vrsto otroci drugih starišev, miraje se skrbno na njihov čin ali božastvo. Zadnji otrok — suh, majhen, rdečelas deček s pegami na obrazu — je dobil zgolj knjižico s povestmi, ki so pripovedovale o krasotah prirode, o inljivih solzah in podobno — pa brez jik in celo brez vinjete. Deček, ki je bil in gospodarje guvernante — uboge dove — je bil zbežan in preplašen. Josil je revno mornariško obleko. Ko je prejel svojo knjižico, je pogledal z dolgim, hrepenečim pogledom igračke drugih; kako rad bi se pač poigral z otroci, a se ni drznil; poznalo se mu je, da dobro razume svoj položaj. Zelo rad opazujem otroke: kako zanimivo je pač zaznavati, s kako močjo se v njih dviga samostojno življenje, in se skuša preriti na dan. Opazil sem, da so rdečelasega dečka močno mikale igračke — priskočil je zdaj k enemu, zdaj k drugemu vrstniku in mu pomagal pri kaki igrački, pripravljen za vsako uslugo, samo da ga pustite med sabo. A že čez nekaj minut je pristopil nadut majhen deček in ga zahrbtno zlasal. Ni se upal jokati. Tedaj je prišla njegova mati in mu velela, naj ne bo drugim otrokom na poti. Deček se je obrnil in krenil v isti salon, kjer je bila deklica. Sedel je zraven nje in sta se oba trudila, da bi lepo opravila dragoceno lutko.

Sedel sem že dobre pol ure v salonu in bi bil skoraj zadremal. Ko sem tako skrivoma prisluškoval pomenku rdečelasega dečka in lepote s tristotisoč rublji dote, je nenadoma stopil v sobo Julijan Mastakovič. Izkoristil je neki hrup med otroci za to, da je neopaženo odšel iz dvorane. Čeprav sede v salonu, sem opazil, da je minuto poprej zelo živahno govoril s papanom bodoče bogate neveste, s katero se je bil seznanil stoprav nočoj. Sedaj se je postavil zamišljeno v polmrak in se je videlo, kakor da bi štel na prste.

„... Tristo... tristo...“, je šepetal. „Enajst... dvanajst... trinajst in tako naprej. Petnajst — pet let, Vzemimo 4 po sto — 12, petkrat — 60, no, samo teh 60 znese v petih letih — štiri sto. Hm! da... Toda po štiristo ta tepec ne bo dal. Sigurno pobira osem ali celo deset od sto. No, petsto, ali denimo: petkrat stotisoč, toliko je vsaj gotovo, ostalo pa so cape, hm...“

Ko je končal, se je že obrnil, da bi

odšel nazaj v dvorano. Pa mu je običal pogled na deklici in se je ustavil. Mene, ki sem bil med cveticami, ni opazil. Zdelo se mi je, da je vztrpetal od vznemirjenja; nemara je vplival na njegove živce račun ali pa kaj drugega; mencial si je roke in stopical semintja. Vznemirjenje je doseglo višek in tedaj se je tolikanj pomiril, da je pogledal svojo bodočo nevesto z odločnim, možatim pogledom. Stopil je smeje k nji, se sklonil in jo poljubil na glavo.

Dekletce je ta napad silno iznenadil in je zavpilo od groze.

„Kaj pa počenjate tukaj, drago dete?“ je vprašal in pobožal deklico po licih.

„Igrava se.“

„Ah s tem le?“ je poškilil Julijan Mastakovič na dečka.

„Ti, dragec, bi vendar moral biti v dvorani“, je rekel dečku.

Deček je molčal in ga je zrl z odprtimi očmi. Julijan Mastakovič se je zopet previdno ozrl in se znova sklonil k dekletu.

„Kaj pa imate tukaj? Lutko, drago dete?“ je vprašal.

„Lutko...“, je odgovorila deklica tiho in zbežano.

„Lutko... ali pa veste, iz česa je vaša lutka narejena?“

„Ne vem“, je rekla še tiče in sklonila glavo.

„Ej, iz cunj, moje srčece. Ti, dečko, pojdi no k tovarišem v dvorano“, je vzkliknil Julijan Mastakovič z odločnim glasom in dečka ostro premeril. To je zedinilo oba — dečka in deklico — v skupno čustvo bojazni in sta se prišla za roke, da ju ne bi mogel kdo enega med njima napoditi.

„Ali veste, zakaj so vam podarili to lutko?“ je vprašal Julijan Mastakovič z vedno bolj tihim glasom.

„Ne vem.“

„Ker ste bili ves teden priden in ljubezniv otrok.“

Tedaj pa je Julijan Mastakoviča nekaj prijelo; glas mu je trepetal in je zvenel še bolj zamolklo. Ko se je ozrl okoli sebe, ali ga ne poslušata razen dečka še kako nepoklicano uho, je rekel: „Ali me boste ljubili, drago dekletce, če bom prišel obiskat Vaše stariše?“

Hotel je dekletce še enkrat poljubiti; ali deček, ki je videl, da je deklico že silil jok, je krepko stisnil njeno roko in od sočutja glasno zaihtel. Sedaj se je Julijan Mastakovič hudo raztogotil.

„Ven! proč pojdi! ven!“ je rekel osorno in zgrabil dečka, „Pojdi v dvorano k tovarišem!“

„Ni treba, tega ni treba. Pojdite vi proč!“ je rekla deklica. „Pustite ga, naj bo zadovoljen. Pustite ga vendar.“ To je rekla skoraj že jokaje.

Tedaj je nekdo zaropotal pri vratih. Julijan Mastakovič se je zdrznil in takoj poprijel prejšnji vzvišeni izraz v bličju. Še bolj kot Julijan Mastakovič se je ustrašil rdečelas deček, se iztrgal deklici in se stisnil ob steno — tako se je počasi izplazil iz sobe v jedilnico. Tudi Julijan Mastakovič je šel za njim, boječ

se, da ne bi vzbudil pozornosti v dvorani. Bil je rdeč kakor rak in ko je šel mimo ogleдалa, se mu je videlo na obrazu, da ga je sram pred samim seboj. Očividno ga je jezilo, ker se je tolikanj razvnel od nepotrpežljivosti. Krenil sem počasi za njim. Nudil se mi je svojevrsten prizor. Julijan Mastakovič, ki mu je z oči sijala hudobnost, je lovil rdečelasega dečka, ki se mu je vedno bolj prestrašeno umikal, ne vede, kje naj poišče zavetja. „Proč! Kaj delaš tukaj! Proč, ti pravim! Ti kradeš sadje, kalli? A, sadje kradeš! Ven, ti tepec, ti malopridnež!“

Prestrašeni deček je posegel po obupnem sredstvu: urno se je sklonil pod mizo. Razjarjeni nasledovalec je potegnil velik žepni robec od batista in je skušal z njim prepoditi dečka izpod mize. Pri tem moram omeniti, da je bil Julijan Mastakovič precejšen tolašček: dobro rejen, debelih lic in močnega telesa. Od razburjenja je postal ves poten in je sopihal. Slednjič se je vedel kakor pobesnel: tako silno ga je prijela nevolja ali nemara celo (kdo ve?) ljubosumnost. Zasmejal sem se na vse grlo. Julijan Mastakovič se je obrnil in je postal čisto zmeden; videlo se je, da se ni mogel pokazati mogočnega in dostojanstvenega. Pravkar je vstopil skozi nasprotna vrata sam hišni gospodar. Deček je urno skočil izpod mize in urno otepal prah s kolen in komolcev. Julijan Mastakovič je segel z robcem k obrazu, kakor da bi si hotel obrisati nos. Kot mož, ki se dobro spozna v življenju in ume zmerom uveljaviti svoje stališče, je naš gostitelj izkoristil priložnost in dejal svojemu dragocnemu gostu:

„Ta-le je oni deček, ki sem vam že pravil o njem; tolikanj zaupam v vašo dobroto, davas prosim, če bi se zavzeli zanj.“

„Ah!“ je odvrnil Julijan Mastakovič, ki še vedno ni prišel k sebi.

„Moje guvernante sin je“, je nadaljeval hišni gospodar proseče, „uboge vdove pošnega uradnika, zato pa prosim... Julijan Mastakovič, če bi vam bilo mogoče...“

„Ah ne, ne! ga je naglo prekinil Julijan Mastakovič. „Oprostite, Filip Aleksjevič, ni mogoče. Saj sem že povprašal, če bi bilo kje kako prosto mesto, ali zaman. In če tudi bi bilo, je takoj na razpolago deset kandidatov, ki imajo več pravice kot on... Škoda, res škoda!“ „Škoda!“ je ponovil hišni gospodar, „tih, skromen deček je...“

Julijan Mastakovič se je vgrizel v ustnico in vzkliknil: „Opazil sem, da je jako nespodoben cepec. — Pojdi sedaj, mali. Kaj pa stojiš tukaj? Pojdi k svojim tovarišem!“

Ni se mogel več obvladati in je zrl izpod oka name. Tudi jaz nisem imel moči, da se mu ne bi smejal v obraz. Julijan Mastakovič se je obrnil proč od mene in je vprašal gostitelja tako razločno, da sem precej dobro slišal, kdo je ta čudaški mladenič. Šepetaje med sabo sta oba odšla iz sobe, ne da bi se zmenila zame. Opazil sem, da je

Julijan Mastakovič nezaupljivo majal z glavo.

Ko sem se dovolj nasmejal, sem krenil v dvorano. Odličnega gospoda so že odbali očetje in matere, hišni gospodar in gospodinja. Pravkar je govoril z neko damo. Dama je držala za roko deklico, ki jo je deset minut poprej Julijan Mastakovič v salonu nadlegoval. Njegova zgovornost si je dala duška; z visokimi besedami je govoril o lepoti, nadarjenosti, nežnosti, dobri vzgoji, „ljubega otroka“. Mati ga je pobožno poslušala in solze veselja so ji polzele iz oči. Očetove ustne so se smejale. Tudi hišni gospodar je žarel od veselja. In videlo se je: da se veseli vsa dvorana; celo otroške igre so bile prekinjene, samo da niso otroci motili zabave. Vse ozračje je bilo polno spoštljivosti. Nato sem slišal na lastna ušesa, s kakšnim ginjenim glasom je mati interesantnega dekletca, prosila Julijana Mastakoviča, naj ji izkaže izredno čast in odlikuje njeno hišo s svojim neprecenljivim obiskom. In s kakšnim nepopisnim navdušenjem je Julijan Mastakovič sprejel vabilo! Gostje so se naposled razšli po salonu, — in ni bilo slišati drugega kot blagrovanje gospoda zakupnika žganjarne in gospe zakupnika žganjarne, pa majhne hčerke in še prav posebno Julijana Mastakoviča.

„Je-li ta gospod oženjen?“ sem vprašal skoraj glasno nekega znanca, ki je stal poleg Julijana Mastakoviča.

Julijan Mastakovič me je pogledal s pogledom, ki je iskal in vpraševal.

„Ne!“ mi je odgovoril znanec, ki ga je očividno iznenadila moja samovoljna nespodobnost.

* * *

Ni dolgo, kar sem šel mimo... cerkve. Opazivši veliko ljudi in številne vozove, sem se ustavil. Slišal sem, da so govorili o svatbi. Preril sem se skozi množico, vstopil v cerkev in sem opazil ženina: majhnega, okroglega, tolstega možička, vsega skrbno nališpanega. Očividno polnorok dela in skrbi je stopical semintja ter delil ukaze. Kmalu je šel po cerkvi glas, da so privedli nevesto. Povzpel sem se malce višje in opazil dekle izredne lepote. Bilo pa je vrlo blede in žalostno, na prvi pogled nekam preplašeno; oči so bile rdeče, kakor da se je pravkar jokala. Sicer je bilo nje vedenje svečano in ponosno, vendar pa je ta prisiljen izraz razodeval otroške, nedolžne poteze. Na obrazu si je bral nekaj naivnega, mladostnega in nerazodetega.

Nekdo v moji bližini je dejal, da je stara komaj 16 let. Ko sem natančneje premeril ženina, sem ga spoznal: bil je Julijan Mastakovič, ki ga nisem videl že celih pet let. In glej no, s kakim pogledom zre sedaj na svojo nevesto... Moj Bog! Jadrno sem se preril proti vohodu. Med potjo sem slišal, kako bogata je nevesta: petstotisoč rubljev dote in še toliko in toliko balc...

Torej se je račun ujema! — sem si mislil, se prerival naprej in prišel srečno na cesto.

pod seboj Pivko v Postojnski jami; zagledal sem sinji naš Jadran pri obelisku na Opčinah nad Trstom in ponovno s Konavlov, ko me je hlapčon ob kaskadah reke Neretve pripeljal nad Dubrovnik; prevozil sem Boko Kotorsko in se naslanjal ob pogledu na njene ciprese, pinije, oranže in citrone; pritresal me je avtomobil čez serpentine lovčenske in skozi romantiške klisure črnogorske; na Skadarsko jezero; klanjal sem se Tomorici na Beratom v Albaniji in zrl z Jablanice na Ohridsko jezero in Sv. Naum; dolga je vrsta vtisov, ki jih je sprejela moja duša, ali poezije naših goric nisem doživel nikjer drugje.

Napoti se le v poznejšem poletju v gorice, ko začnejo postajati sence daljše. Čez njive in travnike te vede pot in včasih skozi kakšen gozdič. Marljivo naš kmetič še ne neumnorno pri delu. Pred seboj še ne vidiš redov trt, a že od daleč te pozdravlja drdranje in klopotaanje klopotecev. „Lep, lep, lep,“ jih je slišal pod Pohorje naš Glaser, a „naš, naš,“ kakor se je njemu zdelo, ne pravijo nam naši klopoteci. marveč: „V vsakem koti ded napoti in še drugače... Pa dospel na vrh in odpre se ti pogled na vse strani. Sto in sto je variacij tega pogleda, a v bistvu je povsod enak: na zapadu se bliža solnce že pozlačeni rohom Pohorja in Kozjaka. Planinec zaslišati tam v daljavi mariborski razgled-

ni stolp, iz doline se dviga megla ruške tovarne za dušik, tam z ozadja te pozdravlja Velika kopa in Karavanke te spominjajo koroških bratov. Sv. Urban naj Mariborom zabrenka nalabno melodijo one pesmi... ti dobri naš mejaš, v goricah ti stanuje... In Golica ti zapre pogled proti severozapadu. Sever ti riše v velikih potezah konture naše državne meje, le Vitezovski stožec in Glajhenbersko gričevje nadkrikljujeta višine ob Muri; včasih, kadar je posebno jasno, se ti prikaže tudi Sokol (Schöckel), ki čuva nad Gradcem. Na jugu dajeta Boč in Donačka gora obzorju valovito črto, ki se zniža potem v Haloze in zviša zopet v Maceljskem pogorju. Na vzhodu pa se beli Kapela, a južno-vzhodne obronke odseka s svojo značilno obliko Robadje; toda oko se ti tu še ne ustavi, nego pohiti preko Mure v ravnino na njenem levem bregu, poišče Mur. Soboto z njenimi cerkvami, Balfince in kakor črta belečo se Dol. Lenda-vo, ter se ti izgubi tam nekje mimo Robadje v Podravini.

Čudež se razgledu prispeš končno do hrama. Sedaj je treba poskrbeti predvsem za telesni blagor. Le redke so prilike, da bi se zato ne našla kakšna povojena klobasa ali pa kos prekažene svinjine, ki jo je gospodinja vzela iz „stinke“. Beli kruh ali žemlje prigrizuje k temu le, kdor je izgubil stak z grudo.

A „za zobe bolj zdrav“ in tečnejši je črni kruh, zamešen z drožicami, ne s kvasom! Redke so besede pri tem opravku in še le, ko smo „podloženi“ in je duša privezana, se razvežejo zopet jeziki. In postajajo vedno bolj gibčni, zlasti če je na mizi že „staro“. „Hajnzovec“ mora okrepčilo zaključiti, da ne naškodi, kar je eventualno bilo čez potrebo zavžito. Medtem ti je postalo toplo pri srcu in težko boš se ubrajil, da bi ne zapel. Zakaj bi tudi ne? Nekako lažje ti je v duši, a tudi telesno se čutiš nekam lažjega, svežjega. Sploh je v ozračju nekaj, kar povzroča, da bi zavriskal, da bi objel ves svet. Ta nekaj, ta fluid, ki te približuje vsemu svetu, to je ona pozicija, ki jo doživljaš. Morda tudi drugod, a nikjer tako, nikjer v taki meri, kakor v naših goricah.

Saj v hramu ne ostaneš vedno. Ko stopiš predenj, se razprostrejo pred teboj lepo obdelane, zeleneče grabice, tam posajene s poščipom, ta z graševino, vmes pa je žlahnina, da se moreš „posladkati“ že koncem avgusta. Ne manjka seveda tudi izabele, zlasti tam, kjer bi „mimohodec“ mogel pasti v skušnjava in poželeti svojega bližnjega sadu. Vse to se zliva v tako skladnost, da nehote porečeš vinogradniku: „Lepo imaš, prijatelj!“ ter se spomniš one svetopisemske: „Tukaj nam je dobro biti...“ In če napaseš še svoje oči s pogledi po nepo-

sredni okolici hrama, tedaj doživiš idilo, da si je popolnejše ne moreš misliti. „Hiše so hišice, okna so okence“ bi dejal Župančič. Vmes gozdič, tam spodaj zelena preproga, zraven temnorjavanjiva, ki jo skoro duhaš paheti poželenja po semenu in rodovitnosti, ki je ne obeta zastoji. Ptičje žgolenje je že utihnilo in nad Robadjo se že dviga svetla obla, ki ti bo svetila na poti domov. A preden jo nastopiš, le poglej še tudi v klet, ki je običajno vinogradnikov ponos. Sod pri sodu, nekateri že prazni, večina polna dobrega, boljšega, še boljšega, najboljšega. Morda se spomniš tedaj tudi one latinske lestvice: bonus, vinus, bonum vinus, bonum vinum... In ko si tako izkazal tudi vinogradniku pri pogledu na grabice in v kleti čast, ki mu gre za njegov trud, moreš zapustiti gorice v prepričanju, da si doživel, če nisi iz teh krajev, krasoto, kakor je ne boš doživel zopet zlepa. Če si pa sam iz divnih Slovenskih gorc ali Prlekije, boš se vračal prav gotovo z željo, da bi bil še in še deležen takih dožitkov, ker lepote želeja je neugajna, obenem pa gotovo tudi ponosen, da si iz pokrajine, ki ima toliko poezije in to tako poezijo, ki ji ni ena-ta ki je — edina....